№ 65 ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՄԱՐՏԻ

1913

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 65 ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՄԱՐՏԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆոն № 2—58.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամենուրեք.

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".

TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK".

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 8 ՌՈՒԲ.

Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած:

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ. ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ.

Ցայտարարութիւնների համար պէտք վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:

Կովկասից դուրս գանվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торг. Дома Л. и Э. Метцль и К°, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

1913 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1914 թ. լրիւ վճարած կունենան բաժանորդավճար 10 ռուբլին, ձրիաբար կը ստանան հետևեալ 2 գրքերը. 1) «Մշակ» եւ հայ կինը» և 2) «Մշակի» քառասնամեակ».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ.

Կիրակի, մարտի 24-ին, ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՅԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ տեղի կունենայ ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ շարունակութիւնը
Ժողովի սկիզբն է երեկոյեան ժամը 7-ին:
(կ.) առ. 230. 2—2

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
ԶՈՒԲԱԼՈՎԻ ԱՆՈՒԱՆ
Ժողովրդ. ներկայացումներ կազմակերպող ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, մարտի 25-ին
ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՆՈՒԻՐՎԱԾ Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
Մասնակցութեամբ դերասան Գ. Միրզոյեանի, Յ. Տէր-Գրիգորեանի, տիկ. Ցասմիկի և սեկցիայի սիրողների:

Երեկոյեան ժամը 7½-ից քառօրնի ճօյէռում կը կատարվի հոգեհանգիստ Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ յիշատակին մահվան տարելիցի առիթով:

I
Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆԸ կը խօսէ Գ. Սունդուկեանի մասին
II
ՊԵՊՕ
կոմեդիայի Բ. գործողութիւնը
III
ՔԱՆԴԱԾ ՕՋԱԽ
կոմեդիայի Բ. գործողութիւնը
IV
ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ ՏԻՊԵՐԻՑ:
Հոգեհանգստի սկիզբը ժամը 7½-ին, ներկայացմանը՝ 8½-ին:
Հերթ. կարգադրիչներ՝ Երիցեան, Ստամբօլցեան և Փիրումեան
առ. 233. 2—2

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ռտիշչէվսկայա 13, տելեֆոն 4—21.
Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից), փաղօրօք գրվելու պայմանով:
Ընդունելութիւն կանացի, ներքին և մանկական հիւանդութիւն ունեցող երթեւեկ հիւանդների, ամեն օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը:
Ընդունելութիւն պրոֆ. Մ. Ս. Սուբբոտինի կողմից վիրաբուժ. կարիք ունեցող հիւանդների, փաղօրօք գրվելու պայմանով, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ցեր. ժամը 1—2-ը:
Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Ցարումեանեան, Ն. Ն. Վեսելովզորով, Վ. Ա. Զակրժէվսկի, Ի. Գ. Կալամկարեան, Ա. Ա. Նովիցկիյ, Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան, Ն. Զ. Ռամիկեան, Ա. Ր. Փիշէր, Ս. Պ. Շահպարոնեանց: Կոնսուլտանտ՝ պրոֆեսօր Մ. Ս. Սուբբոտին:
(հ.կ.) առ. 779. 100—41

ԲԺԻՇԿ
Յ. Մելիք-Նուբարեան
ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս թոքերի:
Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնեվմատօրակսով:
Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ
Ամեն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.
Սօլօլակ, Ռտիշչեվսկայա 10 (Լերմոնտովսկ. դեղատան դիմացը):
(հ. հ. կ.) առ. 746. 100—71

ԲԺԻՇԿ
ՑՈՒՑԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ
Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը:
Հասցէն՝ Ռտիշչէվսկայա № 1.
առ. (կ. և. հ.) 4. 100—33

Երգ.-հաւատարմատար
ԱՂԷՔ. ՊԱՊՈՎԵԱՆԸ
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵՑ Вознесенская 9, տուն Ղալամքարեանի:
առ. 238. 5—1

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Օգնական Prof. Posner-ի
Ընդունում է միզասեռական (վեներական) հիւանդներին Բեռլինի իր խորհրդակցական կաբինէտի և պրոֆ. Պոզնէրի կլինիկայի մէջ: Տալիս է նաև խորհուրդներ միւս մասնագիտութիւնների վերաբերեալ:
Հասցէն՝ D-r Muradoff Berlin. Iohannisstr. 15 (an der Friedrichstrasse). Telefon amt Norden 113—19.
(կ.) առ. 830. 0—16

ԲԵՌԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԵՐԻ և սրտի:
Բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՆԵՐՈՎ, ՌԱԴԻՒ պրեպարատներով և վիրաբուժական միջոցով՝ ՊՆԵՎՄՕԹՕՐԱԿՍՈՎ:
Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9—1-ը և երեկոյեան ժամը 5—8-ը:
Չքաւորներին առ. ժամը 9—10-ը ձրիաբար:
Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանովսկայա): Հեռախօս 7—92.
(ա.օ.) առ. 92. 100—37

ԿՈՄՍ ՎՈՐՈՆՑՈՎ-ԴԱՇԿՈՎ

Վաղը, մարտի 25-ին, լրանում է 55-րդ տարին այն օրից, երբ այժմ Կովկասի փոխարքայ կոմս Իլլարիոն Իվանովիչ Վորոնցով-Դաշկովը սկսեց իր օֆիցերական ծառայութիւնը.

Հինգ տարի սրանից առաջ տօնվեց Թիֆլիսում մեծ շքով և ոգևորութեամբ նրա օֆիցերական ծառայութեան յիսնամեակը, և այդ յոբելեանական տօնախմբութեանը ամենամեծ համակրութեամբ և ողջագուրանքով մասնակցեց Կովկասի ամբողջ ազգաբնակութիւնը, առանց դաւանութեան և ցեղի խտրութեան, այնպէս որ տօնախմբութիւնը ստացաւ համաժողովրդական բնաւորութիւն.

Եւ սակայն այդ ժամանակ իբրև Կովկասի փոխարքայ նա դեռ նոր էր սկսել գործել, հազիւ 2 տարի պաշտօնավարելով, երբ տեղի ունեցաւ ժողովրդական համակրութեան այդ մեծ արտայայտութիւնը, որ կատարվեց մեր ամենքի առաջ.

Որովհետև, չը նայելով համեմատաբար կարճ պաշտօնավարութեան այդ ժամանակին, Կովկասի ժողովուրդները նկատեցին հէնց նոր փոխարքայի առաջին քայլերից, թէ իրանք գործ ունեն մի բոլորովին այլ տիպի, այլ ուղղութեան և քաղաքականութեան հետևող կուսակալի հետ, քան եղել էին մինչ նրան ուրիշները.

Նոր փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկովը ցոյց տուեց իրան իբրև խիկական պետական մարդ, ընդգրկեց այն ուղղութիւնը, թէ Կովկասի ժողովուրդները մեծ և հզօր Ռուսաստանի խորթ զաւակներ չեն, այլ միևնոյն գահի հաւատարիմ հպատակներ, միևնոյն երկրի քաղաքացիներ, արժանի վայելելու համահաւասար իրաւունքներ երկրի միւս տարրերի հետ միասին.

Եւ դեռ նոր մտած իր պաշտօնավարութեան մէջ՝ նա կատարեց մի քանի քայլեր՝ ջնջելու կատարված անարդարութիւններից մի քանիսը, խաղաղեցնելու խռովեալ և յուզված երկիրը և մտքերը.

Իսկ այսօր անցել է արդէն 8 տարի նրա պաշտօնավարութեան օրից.

Այսօր աւելի մեծ առիթ և պարագաներ կան ողջունելու յարգանքով և համակրութեամբ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկովի պետական ծառայութեան 55-ամեակը և Կովկասի փոխարքայական պաշտօնի 8-ամեակը.

Անկեղծօրէն ցաւում ենք, որ տխուր և վշտալի հանգամանքների մէջ է ողջունում Կովկասը իր փոխարքայի պետական արդիւնաւէտ գործունէութեան և ծառայութեան 55-ամեակը, ի նկատի ունենալով նրա այժմեան հիւանդութիւնը. բայց նոյն իսկ այդ հիւանդութիւնը առիթ եղաւ ցոյց տալու ամենքին և ապացուցանելու իրան փոխարքային, թէ որքան անկեղծ է ժողովրդի համակրութիւնը դէպի նա, երբ նրա հիւանդութեան լուրը առաջ բերեց ամեն տեղ ինքնաբերաբար սրտաբուղխ աղօթքներ, բարեմաղթութիւններ և մաղթանքներ նրա շուտափոյթ առողջութեան համար.

Եւ չէր կարող այդ ամենը անկեղծ և սրտաբուղխ չը լինել, քանի որ պատկառելի ծերունին դեռ իր հիւանդութիւնից մի փոքր ժամանակ առաջ իր պետական մեծ տակտի և արժանիքի մի նոր ապացոյցը տուեց հրատարակելով Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուին ուղղած իր այն նշանաւոր շրջաբերականը, որի մէջ նա շօշափում է մատաղ սերնդի դաստիարակութեան և կրթութեան հարցը ոչ իբրև չոր բիւրօկրատ, այլ իբրև սրտացաւ, կարեկից խնամակալ.

Կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկովի պետական և օֆիցերական գործունէութեան 55-ամեակը արժանաւոր գնահատութիւն գտաւ Նորին և Գահի բարձրութիւնից, երբ նա ստացաւ ռուսաց երեք կայսրների—Ալէքսանդր II, Ալէքսանդր III, Նիկոլայ II—որոնց թագաւորութեան օրով անցել է նրա ծառայութիւնը—ադամանդեա պատկերախումբը.

Եւ ահա այսօր կայսերական մեծ գնահատութեանը գալիս են միանալու Կովկասի ժողովուրդների շնորհաւորութիւնները և լաւագոյն մաղթանքները կոմսի արդիւնաւէտ և փառաւոր գործունէութեան 55-ամեակի առիթով.

«Մշակը», իբրև հայ հասարակութեան մի ստուար մասի զգացմունքների արտայայտիչ, մատուցանում է համակրելի կոմս փոխարքային անկեղծ շնորհաւորութիւններ և մաղթանք՝ շուտով առողջանալու և շարունակելու իր արդիւնաւէտ պետական գործունէութիւնը.

Հ. Առաքելեան

ՓՈԽԱՐՔԱՅԻ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Լոյս մարտի 23-ի գիշերը Նորին Պայծառափայլութիւնը քնեց մօտ 7 ժամ. Ինքնազգացման ու ուժերի մէջ նկատվում է բարելաւում. Այժմ ձայնը աւելի պարզվում է. Տաքութիւնը առ. 36,6 էր, զարկերակը 64 մի րոպէում հազուագիւտ ընդմիջումներով. Շնչառութիւնը 26—30 մի րոպէում.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

22 մարտի

Պետերբուրգ.—Թագաւոր Կայսրը Օգոստափառ Դուստրների հետ այցելեց և գիտեց համառուսական տնայնագործական ցուցահանդէսը.

Տրվեց Բարձրագոյն բեսկրիպտ կանանց հայրենասիրական կայսերական ընկերութեան անունով.

Կ. Պոլիս.—Անատոլիայի հայաբնակ նահանգներում դրութիւնը վատթարանում է քիւրդական հրոսակախմբերի կողոպուտների ու բռնութիւնների պատճառով. Մի քանի շրջաններում քիւրդերը հրաժարվում են ճանաչել թիւրքական իշխանութիւնը.

Թաւրիզ.—Սօուջ-Բուլաղից հաղորդում են, որ զինված ընդհարում է տեղի ունեցել քիւրդական երկու ցեղերի միջև.

Վիէննա.—Մի քանի շաբաթ տևող ընդմիջումից յետոյ Ֆրանց-Յովսէփ կայսրը կարգին ապաքինված՝ այսօր առաջին անգամ զբօսանք կատարեց բաց կառքով.

Պարիզ.—Պաշտօնական քննութեան հիման վրա որոշվեց Լիւնէվիլում իջած գերմանական «Ցէպպէլին» դիրիժաբլը անմիջապէս ուղարկել Գերմանիա. Միջադէպը համարվում է վերջացած.

Մէց.—Այստեղ իջաւ Լիւնէվիլից եկած դիրիժաբլը.

Հոնգկոնգ.—Անգլիական «Տայօն» շոգենաւը մտան ճանապարհորդների անուան տակ 100 զինված ծովահէններ. Նաւը գետաբերանը մտնելիս ծովահէնները սպանեցին չինացի նաւավարին, կանգնեցրին նաւը, կապեցին նաւապետին և աւագ օֆիցերներից երկուսին, սպանեցին ճանապարհորդներից մէկին և վիրաւորեցին չորսին փչացրին մեքենաները, կողոպտելով ճանապարհորդներին անյայտացան նաւակներով.

ժողովուրդներին համակրութիւն յայտնելու համար. 20 մարդ կալանաւորվեցին, 9 ենթարկվեցին տուգանքի. Մի քանիսի դէմ դատ է յարուցված պետական դաւաճանութեան մեղադրանքով. Հրատարակվեցին խիստ կանոններ՝ նման ցոյցերի առաջն առնելու նպատակով.

Կ. Պոլիս.—Ցամառ կերպով պնդում են, թէ հաշտութիւն կնքելուց յետոյ կը յայտարարվի զինուորական դիկտատուրա.

Պարիզ.—Հաւասի գործակալութիւնը հաղորդում է, որ ի նկատի ունենալով Ռուսաստանի ցանկութիւնը, որպէսզի Ֆրանսիան և Անգլիան միանան ծովային ցոյցին, կառավարութիւնը որոշեց մասնակցել Եւրոպայի կամքը հանդիսաւորապէս հաստատող այդ ակտին. «Էդգար-Կինէ» յածանաւին հրաման ուղարկվեց պայմանաւորվել անգլիական ռազմանաւերի հետ միասին Անտիվարիի ջրերը գնալու համար.

Ֆրանսիական հասարակական կարծիքը, որ մեծ համակրանքով է վերաբերում դէպի Չեռնոգորիան, ցաւ է յայտնում ծովային ցոյցի դէմ. Սակայն ամբողջ մամուլը, բացի «Ցանից», որ շարունակում է խստագոյնս պարսաւել Լոնդոնի դեսպանաժողովի վճիռը, կարծում է, թէ ձեռք առնված միջոցները անհրաժեշտ են խաղաղութիւնը պահելու համար. Եւրոպական համերգի միութիւնը ապացուցանում է ռուսական քաղաքականութեան անկեղծութիւնը, խաղաղասիրութիւնն ու չափաւորութիւնը.

Վիէննա.—Բոլոր լրագիրները հաղորդում են, որ Սան-Ջիօվանի-դի-Մէդուա եկած շոգենաւերի թւում գտնվում է մի ռուսական նաւ, որ բեռնաւորված է թնդանօթներով, փամփուշտներով ու զինուորական վերարկուներով.

Ծանօթ.—Պ. Հ. Գ. իրազեկ եղաւ, որ յիշեալ ռազմամթերքը ընծայվեց Չեռնոգորիային 1911 թ. աշնանը, բայց իր ժամանակին չուղարկվեց. Ներկայ յունվար ամսում Չեռնոգորիան վճռեց բերել իրան պատկանող նիւթերը. Իր կողմից Ռուսաստանը ոչ մի առնչութիւն չունէր այդ փոխադրութեան հետ.

Բեռլին.—Րէյխստագի բիւջէտային մասնաժողովի մէջ արտաքին գործերի ստատս-սեկրէտարի օգնական Ցիմմերմանը յայտնեց, որ Գերմանիան ջահագրգռված է, որպէսզի Մոնղոլիան բաց մնայ բոլոր երկրների առևտրի համար, և ցանկանում է, որպէսզի բանակցութիւնները Ռուսաստանի և Չինաստանի միջև այդ կէտին յանգեն.

Լանդտագում բարձր կրթական հաստատութիւնների նախահաշւի քննութեան ժամանակ լուսաւորութեան մինիստրը յայտնեց, որ ռուս ուսանողների թիւը գերմանական համալսարաններում այն աստիճան աճել է, որ անհրաժեշտ է սահմանափակել օտարազգիների ընդունելութիւնը, հաստատելով որոշ տոկոսային նորմայի ի շահ գերմանացի ուսանողների. Վիճաբանութիւնների ժամանակ պատգամաւոր Էյկհօֆը առաջարկեց ռուսերէնի դասաւանդութիւն մացնել, նոյնպէս Արևմտեան Պրուսիայի միջնակարգ դպրոցներում և սլաւոնական կուլտուրայի առանձին ամբիոններ հիմնել կարևոր գտնելով գերմանական ուսանող երիտասարդութեան համար ծանօթանալ Ռուսաստանի պետական ու տընտեսական պայմանների հետ.

Լօնդօն.—Դեսպանաժողովի խորհրդակցութիւնը տևեց 2 ժամ. Հետևեալը նշանակված է երեքշաբթի. Բոլորն էլ վճռեցին, որ ծովային ցոյցին մասնակցելու են բոլոր մեծ պետութիւնները, բացի Ռուսաստանից. Պատշաճ ռազմանաւերի հրամանատարներին հեռագրով առաջարկվեց դիմել դէպի չեռնոգորական ծովափը և ձեռնարկել շրջապատման գործողութիւններին. Ամբողջ նաւատորմը գտնվելու է ըստ պաշտօնի աւագ օֆիցերի իշխանութեան ներքոյ. հաւանօրէն դա կը լինի աւստրիականը կամ մեծ-բրիտանականը.

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

22 մարտի

Սօֆիա.—Թագաւորական զոյգը երէկ մեկնեց Ադրիանուպոլիս, ուր յանուց եկեղեցում ներկայ եղաւ Գէորգ թագաւորի թաղման առիթով կատարվող հոգեհանգստին. Յետոյ թագաւորական զոյգը այցելեց սուլթան Սելիմի մզկիթը և արևելեան ամրոցը.

Զինուորական կցորդները վերադարձան Ադրիանուպօլսի բերդերը դիտելուց յետոյ.

Աթէնք.—Գերմանական «Բրէսլաու» յածանաւով մեկնեց պրուսական Հէնրիխ պրինցը. Միաժամանակ մեկնեցին անգլիական և իտալական «Եարմուտ» և «Պիզա» յածանաւերը.

Սգի պատճառով թագաւորը կառավարութեան հետ որոշեցին յետաձգել ազգային հանդէսները մինչև թագաւորի անուանակոչութիւնը.

Բէլգրադ.—Անմաքս ալիւր ներմուծումը Սերբիա դադարեցվեց.

Վիէննա.—Գերմանական ազգային կուսակցութեան և քրիստոնէական-սօցիալիստների ընտրողների ժողովում քաղաքապետ Վէյսկիրխների առաջարկեց յայտնել Վիէննայի ազգաբնակութեան անվստահութիւնը աւստրիական դիւանագիտութեան. Առաջարկութիւնը ընդունվեց բուռն ծափահարութեամբ. Վէյսկիրխները ասաց. «Մենք կանգնած ենք տնտեսական կատաստրոֆայի առաջ. Հազարաւոր մարդիկ համարեա քայքայվել են, գործազուրկների թիւը աճում է սոսկալի արագութեամբ. Եթէ մենք յիրաւի շահեր ունենք Բալկաններում, ուրեմն արտաքին գործերի մինիստրութիւնը պէտք է պաշտպանէ նրանց, հակառակ դէպքում՝ պէտք է հրաժարվէ նրանցից. Մենք համաձայն չենք, որ դարձեալ տատանվում էր».

Սպլէտում և Դալմացիայում, ուր վերջերս փոփոխվեցին յօգուտ բալկանեան ժողովուրդների տեղի ունեցած խռովարական ցոյցերի պատճառով քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչները քաղաքապետ Կատալինիչի գլխաւորութեամբ, նորից վերընտրվեցին միաձայն, կատարվեցին նոր հսկայական ցոյցեր բալկանեան

Լօնդօն.—Կայացաւ դեսպանաժողովի խորհրդակցութիւնը։

Կահիրէ.—Պ. Հ. Գ. Թղթակցի տեղեկութիւնների համաձայն, Քեամիլ-փաշան չը համաձայնեց վերադառնալ Կ. Պոլիս և կանգնել կառավարութեան գլուխ.

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թաւրիզ, 19 մարտի

Արամեան ուսումնարանի յոբելեանական հանդէսի բանկետին տ. Մարիամ Նազարբէկեան իր շնորհաւորական ճառի համընթաց յայտնել էր, որ իր և տ. Արաքսի Վարդանեանի նախաձեռնութեամբ պէտք է տեղի ունենայ մի ներկայացում յանուն յոբելեանի, որի հասոյթը յատկանալու է սրտհին մի կօրիդօր շինելուն։

Ներկայացումը տեղի ունեցաւ մարտի 17-ի կիրակի գիշերը Արամեան ուսումնարանի թատերասրահում ընդ հովանաւորութեամբ Թաւրիզի ռուսաց հիւպատոսի ամուսին Սերաֆիմա Պաւլօվնա Պրէօբրաժենսկայայի և բարեհաճ մասնակցութեամբ տ. Մարիա Վասիլևնայի և ուսումնարանի ուսուցիչ ուսուցչուհիների։ Ներկայ էր մեծ բազմութիւն. կային Սարդար-Ռաշիդ, քարգուզար և շատ պաշտօնեաներ ու սաներ։ Տեղի ունեցաւ ջութակահարութիւն, խաղացին «Կըռթ-կըռթ» և «Զարաձձի» կատակերգութիւնները Թուրքերէն լեզուով շատ աջող։ Միջարարներին նուագում էր ռուսաց գինւորական Ապշերօնեան երաժշտախումբը։ Կային կօնֆէտի, պըտի-շըվօ, վիճակախաղ, ծաղկավաճառութիւն և ճոխ բուֆէտ։

Հանդիսականները ցրիւ եկան մեծ բաւարարութեամբ և ուրախ տրամադրութեամբ։

Զուտ հասոյթ հաշւում են 1000 րուբլուց աւելի, որն, ինչպէս յայտնի է արդէն, կը յատկանայ իր նպատակին։

Հայկազուն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՑ ՈՒ ՄԻՍ

I

Կենսական մթերքների մէջ ամենից անհրաժեշտը հացն է։

Իսկ յատկապէս քաղաքի ազգաբնակութեան համար, հացից յետոյ նաև միսը։

Հաց ու միս—ահա մեր գլխաւոր սնունդը։

Մեզանում այդ երկուսն էլ այսօր գտնւում են աննօրմալ պայմաններում, գնալով, օր ըստ օրէ, թանգանում են։

Ի՞նչ է պատճառը։

Մենք կարող ենք զանազան ենթադրութիւններ անել այդ մասին, կարող ենք պեղումներ կատարել մեր կեանքի սօցիալական պայմանների մէջ շարլօն եղանակով...

Իսկ գնել ճիշդ գիտցողը՝ չենք կարող։

Զենք կարող, որովհետև չենք դիմում ու չենք ուսումնասիրում մեր իրականութիւնը։ Մեր երկրի տնտեսական վիճակը ուսումնասիրված չէ մինչև օրս։

Օրինակ՝ հացի խնդիրը, որ կեանքի ու մահվան հարցն է մարդու համար։

Մօտաւոր ճշդութեամբ, թէկուզ, կարող ենք տալ, թէ որքան հացի պաշար է հարկաւոր մեր ժողովրդին, որքանն է ստանում ինքը իր հողերից և որքանը դրսից առնում։

Որպէս զի կանխենք թանգութիւնը, կանխենք սովն ու պատահարները, այդ տեղեկութիւնները անհրաժեշտ են մեզ։

Հարկաւոր է ժողովել, քաղել։

Մինչև ոչ պետական մարմիններն են հոգ տանում այդ մասին, ոչ էլ հասարակական։

Մեզ թւում է, որ հասարակական հաստատութիւններից մի քանիսը, գիւղատնտեսական ընկերութիւնները, տեղական համայնքների անմիջական մասնակցութեամբ, կարող էին անգին գործ կատարել այդ ուղղութեամբ։

Ամեն մի գիւղի, ամեն մի համայնքի համար դժուար չէր լինի պարզել իր տարեկան պաշարի քանակը, իր գլխաւոր արտահանութեան ու ներմուծվող պաշարեղէնի գումարը տալ, եթէ միայն նրանց ղեկավարող մէկը լինէր։

Այդ՝ հացի մասին։

Իսկ միսը, անսամնապահութիւնը։

Ընկնում, նուազում է նա թէ աւելանում ու զարգանում։

Դարձեալ ճիշդ գաղափար չունենք։

Մենք գիտենք, որ վերջին տարիներս եռանդուն փորձեր են լինում ընտանի կենդանիների կովերի, ոչխարների ցեղը ազնուացնելու, աւելի լաւ տեսակները տարածելու մեր մէջ։ Նրանց որակը երկրագործական ու կաթնատնտեսական կարիքների տեսակէտից աւելանում է։

Աւելանում է, սակայն, քանակը։ Չէ որ մեր գործածութիւնը այսօր կրկնապատկվել է ու եռապատկվել. նա պահանջ է դարձել անգամ գիւղական ազգաբնակութեան համար։

Բնական է, որ այդպիսի պարագայում մսի հարցը ուշագրաւ հարցերից մէկն է դառնում և անասնաբոյծները, կաթնատնտեսական ու երկրագործական նոր պահանջները գոհացնելու հետ միասին, պէտք է ջանք թափեն շուկայի պահանջներն էլ գոհացնել՝ աւելի մեծաքանակ մատցուներ արտահանելով։

Ի հարկէ, ոչ յանուն բարեգործութեան, այլ իր իսկ գործի աջողութեան տեսակէտից։

Սակայն փաստ է, որ անասնաբուծութիւնը այսօր ընկած է մեզանում աւելի շատ, քան առաջ էր։

Նա ոչ միայն ընկած է, այլ և օր-ըօր պակասում է։

Կան բազմաթիւ գիւղեր, նոյն իսկ ամբողջ շրջաններ, երբեմն հարուստ ոչխարի հօտերով, այծերի երամակներով, կովերի նախիրներով, որոնք այսօր, համարեա, բոլորովին չունեն և փորձ էլ չեն անում ունենալու կրկին։

Գուցէ պատճառը սակաւահողութիւնն է, գուցէ կեանքի նոր պայմանները։

Բայց դա փաստ է, տխուր փաստ, որի պատճառները ուսումնասիրված չեն և ոչ էլ թւերով պարզված, բայց ցանկալի է։

Ցանկալի է, քանի որ անասնապահութեան շահաւէտութիւնը կասկածից դուրս է, նրա զարգացումը՝ անհրաժեշտութիւն։

Նա արժանի է աւելի հոգատար ուշադրութեան, քան թէ մինչև այժմս է եղել։

Մինչև որ հոգատարութեան ու խնամքի չարժանանայ նա, չի զարգանայ որակով, չի բազմանայ քանակով, չի ընդարձակվի ծաւալով։

Պետական հովանաւորութիւնը պէտք է ընդառաջէ անասնապահներին, դիւրութիւններ տայ այն բոլոր մարդկանց, ովքեր պարապվել են ուզում դրանով. մի բան, որ առաջ է եղել և ոչ այժմ կայ։

Դէպքեր են եղել, երբ գաւառական շրջաններում հաւաքական ուժերով ցանկացել են անասնապահութեամբ—ոչխարապահութեամբ—պարապվել. դիմումներ են արել պետական արօտատեղիներ վերցնելու այդ նպատակի համար և մերժումն են ստացել։

Երևանեան նահանգում, մասնաւորապէս Սուրմալուի շրջանում, ռուս-թիւրքական սահմանագլխի վրա հիանալի արօտատեղիներ կան, թէ պետական և թէ մասնաւոր սեփականատէրերի, որտեղ մեծ քանակութեամբ ոչխարաբուծութեամբ կարելի էր պարապել։ Գիւղական մի քանի երիտասարդ ուժեր տարիներ առաջ ծրագրում էին այդ բանն անելու, միացնելով նրան նաև մեղուապահութիւնը։ Դժբաղդաբար ոչ այնքան նիւթական միջոցների աղքատութիւնը, որքան բոլորովին կողմնակի հանգամանքներ առիթ եղան այդ ծրագիրը թողնելու։

Ես այդ յիշում եմ ցոյց տալու համար, որ ազգաբնակութիւնը գիտակցում է անասնապահութեան օգտաւէտութիւնը, որ նրա մէջ ցանկութիւն կայ դրանով զբաղվելու, բայց պայմանները աննպաստ են, գոնէ որոշ շրջաններում են ձեռնհաս անձանց ցուցմունքները, բացակայում է կրեդիտը, ապահովագրումը, խոչընդոտ է արօտատեղերի թանգութիւնը և այլն։

Ցաւենալն դէպս, թէ որոնք են գլխաւոր աննպաստ պայմանները, որ կարելի էր վերացնել պետական հովանաւորութեամբ, այդ անշուշտ կը պարզէր դարձեալ ուսումնասիրութիւնը։

Մեր ժողովրդի զբաղմունքների այդ երկու կարևոր ճիւղը—հացի մշակութիւնը և անասնապահութիւնը—պէտք է ուսումնասիրվեն, պէտք է թւերով ու փաստերով լուսաբանվեն։

Եւ մեծ օգուտ տուած կը լինէին հէնց իրանք, եթէ ամեն մի գիւղ պարզէր, թէ, միջին թւով, որքան հաց է սպառում ինքը, որքան է ստանում իր հողերից և որքանը առնում դրսից։ Այդ նիւթերը կը ծառայէին իբրև աղբիւրներ երկրի ու ժողովրդի կեանքը ուսումնասիրող մասնագէտների համար։

Առանց պարզելու մեր երկրի իրականութիւնը, ժողովրդի սօցիալ-տնտեսական պայմանները, նրա արտադրական ու սպառողական ուժերը, ոչ մի քայլ մենք չենք կարող առաջ դնել։

Հացը և միսը թանգանում է,—ասում ենք։

Վաճառողների ու սպառողների շահերը ընդհարվում են իրար. մէկը ուզում է թանգ ծախել, միւսը՝ էժան առնել։

Եւ ոչ մէկը չէ ուզում զիջել։ Ծախողը պատճառաբանում է ընդհանուր թանգութեամբ, իսկ սպառողը տեսնում է անկշտում ախորժակ և պահանջում զապել։

Ո՞վ է ճշմարիտը։ Ո՞րի կողմն է արդարութիւնը։ Պարզել է պէտք։

Գտնել է հարկաւոր պատճառը. համաշխարհային տագնապի արդիւնքն է նա, թէ տեղական բնոյթ ունի։

Ի հարկէ, առանց դրան էլ կարելի է վարվել։

Կարելի է ժամանակաւոր միջոցներ ձեռք առնել զսպելու վաճառողների ագահութիւնը։

Դրանով կը վերանայ, արդեօք, հարցը հրապարակից, եթէ իրօք պատճառը արուեստական չէ, իսկական թանգութիւնն է։

Հացն ու միսը չեն էժանանայ երբէք, եթէ պատարկ է շուկան։

Պէտք է ուսումնասիրել։

Աշխատակից

ԴԷՊԻ ԱՄԵՐԻԿԱ

Վերջին ժամանակներս Ամերիկա գնալու հիւանդութեամբ շատերն են վարակվել։

Չը գիտեմ, այնտեղ ոսկու հանքեր են բացվել, փողը հեղեղի պէս է թափվում բանւորների գլխին։

Շիրակի բոլոր գիւղերից մի չը տեսնված գաղթականութեան հոսանք է սկսվել դէպի Ամերիկա։

Վաճառում են կովը, եզը, տնական արժէքաւոր իրեղէններ, գրաւում են 200 ր. ճանապարհածախք, վերցնում են պանդխտութեան գաւազանն ու պարկը և մեծ-մեծ յոյսերով ճանապարհ ընկնում։ Այնտեղից եկած լուրերը հաւատացնում են, որ բանւորները ամեն ծախքից դուրս օրական 5 րուբլի զուտ աշխատանք գրպանն են դնում։ Ուրեմն իւրաքանչիւր բանւոր տարեկան զուտ աշխատանք ունի մօտ 1800 րուբլի։ Ուտէ, խմէ, հագնի, ապրի և այդպիսի մի խոշոր գումար էլ յետ գցի. էլ ո՞ր ախմախը կարող է համբերել, էլ ո՞ր շիրակեցու քունը կը տանի։

Եւ հարցնող, քննող չը կայ, թէ սուտ է թէ ճշմարիտ, առասպել է թէ իրականութիւն, փաստ է թէ տարածված պոչաւոր սուտ։

Այս մասին ես «Մշակում» մի քանի անգամ կարդացել եմ յօդուածներ, որոնցով բոլորովին հերքում են տարածված իւղալի լուրերը և խորհուրդ են տալիս չը հաւատալ և չը հեռանալ մայր երկրից. բայց լսող չը կայ. շարունակում են աւելի եռանդով գնալ։

Այժմ էլ այդ հիւանդութեամբ վարակվել են Կարսի գիւղերը. ոմանք գնացել են, ոմանք էլ պատրաստվում են գնալու։

Մի-ակ աշխատաւոր տան անդամը եղածչեղածը վաճառում, ճանապարհածախսը պատրաստում, անտէր՝ ճակատագրի խնամքին թողնում տունն ու տեղ, երեխաներ ու ճանապարհ ընկնում։ Գնացողը այլ ևս վերադառնալու հնարաւորութիւն և ցանկութիւն չունի. Նարից 200 ր. ծախսել և մի քանի րուբլի աշխատանքով տուն վերադառնալը անմտութիւն է համարում։ Այդ պատճառով անջատվում են իրարից, բաժանվում են մարդը կնոջից, հայրը զաւակներից և երկար տարիների աղքատութեան տակ բոլորովին մոռանում են իրար։

Մեր երկրի կլիմայի մէջ մեծացած, սնված բանւորը, այդ քաջառողջ աղամարդը Ամերիկայի խոնաւ հանքերի մէջ, անսովոր կլիմայի մէջ չարաչար աշխատելով, քրտնելով ու պաղելով մի որոշ ժամանակից յետոյ կորցնում է իր առողջութիւնը, վերջացնում է իր չարքաշ կեանքը օտարութեան մէջ կամ կատարեալ կմախք դարձած մի քանի րուբլով կամ դատարկ գրպանով վերադառնում է հայրենիք, զրկված աշխատելու ընդունակութիւնից։

Սա թղթի մի երեսն է. միւս երեսում գրված է՝ գիւղացին թողված է վերջին աղքատութեան և ծանր պարտքերի մէջ։ Մշտական գործ չը կայ։ Երկրագործութիւնը բաւարարութիւն չի տալիս։ Հողը չափից դուրս քիչ է, պահանջը շատ։

Այն գիւղը, որ մի քանի տարի առաջ 30 ծուխ ունէր 100 ուտող, այժմ դառել է 100 ծուխ՝ 300 ուտող, իսկ հողը նոյնն է մնացել։

Առաջ Զախօ-Կատաղը քսան օրավար հող ունէր, չորս հոգի հաց ուտող, այժմ 15 հաց ուտող ունի և 5 օրավար հող։

Դէ, ասացէք, ծնց ապրի Զախօ-Կատաղը։

Խեղճը տարվայ մէջ 4 ամիս պարապմունք ունի, 8 ամիս անգործ պարկած ուտում է։ Ահա թէ ինչու համար Զախօ-Կատաղի որդիքը փախչում են Ամերիկա։

Ես ճանաչում եմ մարդիկ, որոնք ահա երկու տարի է հեռացել են հայրենիքից. անտէր անխնամ թողել են տուն ու տեղ, կին ու երեխաներ, կորել են և մինչև հիմա ոչ միայն մի կօպէկ փող չեն ուղարկել իրանց չոր հացի կարօտ երեխաներին, այլ եւ մի դատարկ նամակ էլ չեն գրում, իրանց հասցէն էլ չեն տալիս։ Կողմնակի լուրերով տեղեկութիւն է ստացվում, թէ սաղ են, գեռ չեն մեռել։

Սարգիս Տէր-Մելքիսեդեկեան

ԼԸԺԻՆԸ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Р. Слово»-ում կարդում ենք.

«Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան անդամների դատավարութեան մէջ հանդէս եկած մի խումբ փաստականներ նիւթեր են պատրաստում Պետ. Դումայի օպպօզիցիօն ֆրակցիայի ներկայացուցիչներին յանձնելու համար։ Ամբողջ նիւթը կարդացվելու է Դումայի ամբիօնից համապատասխան հարցապնդում ուղղելու համար արդարադատութեան մինիստր Շչէգլովիտովին։

«Վերոյիշեալ նիւթերի մէջ, ի միջի այլոց, ընդգծված է, թէ կարևոր գործերի քննիչ Ալէքսանդրովի կատարած քննութիւնը պարզել է, որ խարդախութիւնների մէջ մեղսակից են ոչ միայն Լըժինը, այլև մի քանի ուրիշ անձինք, և ուստի եթէ անգամ Լըժինը ճանաչվի խակապէս աննօրմալ, և նրա վերաբերութեամբ դադարեցվի քրէական դատը, այնու ամենայնիւ չեն կարող պատասխանատուութիւնից խուսափել նրա գործակիցները։

«Ընդգծվում է նաև, որ Լըժինի գործած նախնական քննութեան մէջ խարդախութիւնները առաջ բերին Միհրան Քէչէճեանի մահը։ Վերջինիս անունից և կեղծ ստորագրութեամբ գործի մէջ երևացին մի քանի տասնեակ հարցուփորձի խարդախված արձանագրութիւններ, որոնք մտնում են շատ մեղադրեալների։ Բոլորից անտեղեակ Քէչէճեանը մեղադրվեց «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան անդամներից դաւաճանութեան մէջ և շուտով էլ նա սպանվեց»։

ՄԻ ՄՈՌԱՑՎԱԾ ՀԱՐՑ

Բալախանի, 19 մարտի

Հանգուցեալ Ալէքսանդր Մանթաշեանի մահից յետոյ, լրագիրներում մի քանի ան-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՂՕԹՔԸ*)

Քաղաքին շքեղ տան բել-էտաժի սենեակներից մէկն է՝ բռնված ամբողջովին երկնագոյն, թանգարժէք կահկարասիքով, երկնագոյն վարագոյրներով՝ հարուստ և ճաշակով։ Այդտեղ ամեն ինչ ասում էր, որ մեծ հոգատարութեամբ է զարդարված սենեակը՝ առանց խնայելու փող և ջանք։

Առաւօտվայ մթնշաղն է. սենեակում դեռ վառ է գիշերային լամպարը՝ կարմիր լուսամփոփով, որից յոգնած լոյսը ծուլութեամբ տարածվում է հազիւ իր չորս կողմը, սակաւ առ սակաւ աղօտանալով արևի լուսոյ դէմ։

Եւ այստեղ բոլորը ոչ թէ իրականութեան, այլ հէքեաթների ինչ-որ առասպելական գղեակի է նման, լուռ, սոսկալի։

Սպիտակ, բայց ճրագի լոյսից կարմիր երեցող շղարշներով պատած փոքրիկ մահճակալի մօտ, զապանակաւոր բազմոցի վրա նստած է երիտասարդ կինը՝ գեղեցիկ, անհոգ հագնված գիշերային զգեստի մէջ, դալուկ դէմքով, դադրած հայեացքով։ Բնաթաթախ աչքերը նայում են ռեփական ծնկներին, որոնց վրա մատների դանդաղ շարժումն է դիտում։

Հիւանդ, նոյնիսկ ծանր հիւանդ 4-ամեայ որդուն էր հսկում. նա չի վստահանում ոչ ոքի, նա իր զաւակին շատ է սիրում։

Ամբողջ գիշերը չէ քնել, յոգնած է թըմբելու չափ։

Չէ որ նա մայր էր։

Ողջ գիշերը երեխան տնքում էր, շուռ էր գալիս անկողնում, «մայրիկ» էր կանչում և նորից լռում... Սոսկալի լռութիւն, որ սախպում էր բազմատանջ մօրը մարող սրտով լսել երեխայի շնչառութիւնը, փորձել զարկերակը, իմանալու համար այն, որ երբէք չէր ուզի իմանալ։

Լամպարի լոյսի հետ թուլանում է սենեակի ճնշող կարմրութիւնը։ Մօր դէմքի արցունքի հետքերը աւելի ու աւելի նկատելի են դառնում։

Նա վաղուց, շատ վաղուց լաց չէր եղել. թւում էր, թէ երբէք։ Գուցէ այդ պատճառով արցունքները ծանր էին՝ արճճի պէս և ճնշող՝ այդ մենակութեան, սարսափելի լռութեան մէջ։

...Մէկէն հեռուից, սահմ՝ մի ուրիշ, անծանօթ աշխարհից լավեց եկեղեցու զանգերի առաջին հարուածը, մի պտոյտ աբաւ օդում, մօտեցաւ բազմատանջ մօրը, ապա նորից հեռու, դէպի անհունութիւնը։

Մօր միտքը լուսաւորվեց մի բոպէ՝ ասես՝ հրաշքից. աչքերը բաց եղան անսովոր. և սրտում անբացատրելի թեթևութիւն զգաց։

Լավեց երկրորդ, երրորդ զարկը, և շարունակվեցին մեռելային լռութեան մէջ այդ անպաճոյճ, բայց խորհրդաւոր հնչիւնները բարձր զանգակատան գագաթից՝ ինչ-որ երկնային սիմֆօնիայի պէս, որոնք համակում են մարդուն՝ լացով թէ ծիծաղով, չը գիտես։

Եւ ճօճվելով օդում վեր են բարձրանում այնտեղ, անորոշ երկնքում շարվում մէկիկմէկիկ իբրև ակկօրդներ հեռաւոր ձայների, անճանաչ ու կաշկանդող հնչիւնների, մինչև որ վեր կացրին ցաւատանջ, յոգնած մօրը և աղօթել սովորեցրին։

* *

Մանկական մի նրբին յիշողութիւն աղօտ փայլեց երիտասարդ կնոջ հոգում և նա... աղօթել կամեցաւ։

Նա երկար չէր աղօթել։

Սալօնների կեանքը հեռու էր տարել նրան աղօթքներից. այդ զանգերի ձայնը միշտ էլ ձանձրալի է թւացել նրան, նոյնիսկ անախորժ։

Ուրիշ է հիմա, երբ այդ զարկերի հնչիւնները մօտեցել են այնքան, որ ոչինչ չը կայ նրանց նմանող. նրանք խօսում են սրտին մօտիկ, լուռ, խաղաղ։

Խաչակնքելով հազիւ քնած երեխային, չոքեց մայրը մահճակալի առաջ... Բայց ինչով սկսել, ինչպէս սաել. նա ամեն ինչ մոռացել էր։

Բոպէի վարանումից յետոյ դողացին գունատ շրթները և այսպէս աղօթեց նա լսելի ձայնով.

«Մաքուր արևի և լոյսի Աստուած, անծայր, հանելուկ աշխարհի Տէր, Քեզ եմ դիմում յուսակտուր մօր չորացած արցունքներով, զալկացած սրտի դժոխք վշտերով. Քեզ եմ աղօթում, արևի և լոյսի Տէր, փրկիր զաւակիս։ Դու գիտես, թէ ինչ տանջանքներով ես աշխարհ բերի ինձ պէս մի էակ. Դու հասկանում ես մօր սիրող հոգին, զաւակների ու մայրերի Աստուած։

«Ես վաղուց է՝ չեմ աղօթել. մարդիկ սովորեցրին ինձ ապրել այդպէս։ Ես խոստանում եմ ամեն ինչ անել, յանձն առնել ամեն բան՝ աշխարհի բոլոր տառապողների համար, փողոցների այն կիսամերկ մարդկանց համար, որոնցից մի օր առաջ ես զզվել միայն կարող էի... Լսի՛ր ինձ, խղճա ինձ։

«Օ՜, իսկ եթէ Դու չը կաս, եթէ ճիշդ են այն բոլորը, որ յաճախ լսել եմ Քո չգոյութեան մասին, կամ Դու չես կամենում լսել, գթալ ինձ, ազատել զաւակիս, օ՜, այն ժամանակ ես կանիծեմ Քեզ, ես կը ծիծաղեմ իմ ամբողջ հեգնանքով Քո չգոյութեան վրա, մարդկանց անիմաստ պաշտամունքի վրա. ես կը նզովեմ Քեզ տանջված մօր հոգու այն բեկորներով, սիրող ծնողի փշրված սրտով... Ես կաղօթեմ արևին և կրակին, ես կաղօթեմ չարին, սատանային, գէնն՝ փրկել զաւակիս. Թող կործանվի աշխարհը, թող բոլորը մեռնեն, եթէ նա չէ ապրելու. Թող մոխիրների տակ կորչէ ամբողջ աշխարհը, թող փոշի դառնան բոլոր մարդիկ նրա հետ միասին»։

Վերջացրեց մայրը և մարող կանթեղն հանգցնելով դուրս ելաւ սենեակից։

Մ. Բէջանեան

Բաքու

*) Ներկայ պատկերը պատկանում է նորերս վախճանված երիտասարդ Բէջանեանի գրչին։ Հանգուցեալը ուղարկել էր մեզ այս գրուածքը՝ զետեղելու մեր լրագրի էջերում։ Պատկերը արտացոլում է գրողի հոգեբանական համակումների մի արտայայտութիւնը։

ԲԵԹՀՕՎԷՆԻ ԼՈՒՍՆԻ ՍՕՆԱՏԸ

(Թարգմանութիւն ռուսերէնից)

Այս դէպքը պատահեց Բօննում։

Գարնանային մի լուսնեակ գիշեր գնացի Բեթհօվէնի մօտ։

Ես ուզում էի մի քիչ զբօսնելուց յետոյ՝ նրան ինձ մօտ տանել։

Մենք անցնում էինք մի նեղ ու մութ փողոցով, երբ յանկարծ Բեթհօվէնը կանգնեց։

— Սպասի՛ր, այս ինչ երաժշտութիւն է,—ասաց նա.—մէկը իմ սօնատն է նուագում և ո՞րքան լաւ է նուագում։

Մենք կանգնեցինք փոքրիկ ու աղքատիկ մի տնակի մօտ և հիացմունքով լսում էինք։ Մի քիչ յետոյ, յանկարծ երաժշտութիւնը լռեց, և մենք լսեցինք մի զսպված հեկեկանք.

— Ես այլևս չեմ կարող նուագել,—ասաց մի ձայն.—սա բաւականին աքանչելի է։ Ես հասկանում եմ, չեմ նուագում այնպէս, ինչպէս պէտքն է։ Ա՜խ, եթէ ես երբևիցէ կարողանայի լսել հէնց իրանից, աշխարհահռչակ երաժշտից։

— Հանգստացի՛ր, քոյրիկս,—ասաց մի ուրիշ ձայն.—ինչու անիրագործելի բաների մասին մտածել, քանի որ մեր նիւթականը թոյլ չէ տալիս ունենալ կեանքում ամենակարևորն իսկ։

— Գիտեմ, գիտեմ և այդ. բայց կեանքումս գէթ մի անգամ կարողանայի լսել իսկական վեհ երաժշտին։

— Ներս մտնենք,—ասաց Բեթհօվէնը դողդղջուն ձայնով։

— Ներս մտնենք. ինչու համար։

— Ես պէտք է նուագեմ,—պատասխանեց նա.—և այստեղ ինձ կը հասկանան. ես այդ զգում եմ։

Նա դուռը բացեց, և մենք ներս մտանք։

Սեղանի մօտ նստած էր մի ջահել մարդ և կօշիկ էր կարկատում։ Իսկ հին դաշնամուրի առաջ, կռացած՝ կլաւիշների վրա, նստած էր մի աղջիկ գեղեցիկ պայծառ մազերով, որոնք ծածկում էին նրա ուսերը։

— Ներեցէք,—ասաց Բեթհօվէնը,—ես լսեցի ձեր նուագը, և մենք ներս մտանք. ես նոյնպէս երաժիշտ եմ։

Աղջիկը ցնցվեց, իսկ երիտասարդը նայում էր մեզ վրա բարկացած ու թշնամաբար։

— Ես լսեցի, ինչ որ դուք խօսում էիք, —շարունակեց ընկերս.—դուք ցանկանում էիք երաժշտութիւն լսել. և ես... ես կը նուագեմ ձեզ համար։

Մեր անսպասելի յայտնվելը շատ տարօրինակ էր, և աղքատ բնակարանի տէրը, ըստ երևոյթին, ուզում էր մեզանից ազատվել։

— Շնորհակալ եմ,—ասաց նա,—սակայն մեր դաշնամուրը բաւականին հին է և նօտաներ էլ չունենք։

— Նօտաներ չունէ՞ք,—կրկնեց Բեթհօվէնը,—բայց դուք ինչպէս էիք նուագում։

Նա նայեց ջահել աղջկայ դէմքին, և նոր միայն նկատեցինք, որ նա կոյր էր։

— Ներեցէք,—ասաց նա,—ես այդ չը գիտէի. բայց դուք ծրագրից գիտէք այն, ինչ այս բոպէիս նուագում էիք։

— Մի քանի տարի առաջ, մեզ հարևան ապրում էր մի շատ լաւ նուագող կին։ Գարնանն ու ամառը, երբ նրա լուսամուտները բաց էին լինում, ես երկար ու երկար անց ու դարձ էի անում, լսում և մտքումս պահում։

Բեթհօվէնը ոչինչ չը պատասխանեց դըրան, լուռ նստելով դաշնամուրի առջև սկսեց նուագել։

Հէնց որ լսեցի առաջին հնչիւնները, ես արդէն իմացայ, թէ ի՛նչ էր հետևելու դրան։ Երբէք ես չէի լսել այդպիսի նուագածութիւն։

վում տպագրվեց, որ հանգուցեալ բարերարի բաղձանքի. Թոշակաւորները—ինժեներներ, բժիշկներ, փաստաբաններ և ուրիշ շատ բարձրագոյն կրթութիւն ստացածներ—վճռել են իրանց մէջ դրամ ժողովել, մի փոքրիկ գումար կազմել, որի տոկոսներով իրանց անցեալի նման խեղճ ուսանողների միջոց տան բարձրագոյն կրթութիւն ստանալու, և յաւերժացնել իրանց բարերարի անունը։

Երկու տարի է անցել այդ որոշումից, բայց մինչև այժմ չը կարողացանք իմանալ, թէ արդեօք ժողովեցի՞ն դրամ և դրամագլուխ կազմեցին թէ ոչ։

Շատ ցանկալի է, որ այն մարդիկ, որոնց մէջ յղացաւ այդ բարի միտքը, մամուլի միջոցով մի տեղեկութիւն տան այդ մոռացված հարցի առիթով։

Եթէ բարերարվածները երախտագէտ ու պարտաճանաչ գտնվեցին, պատիւ իրանց, իսկ եթէ անպարտաճանաչ, թող ամիսը մի անգամ գոնէ, ռոճիկ ստանալու օրը, կարդան մեր անմահ բանաստեղծ Գամառ-Քաթիպայի «Հայերուս Թուքը»։ Ա. Գ.

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երէկ, մարտի 23-ին, Թիֆլիսում բացվեց ագրոնոմիական կազմակերպութեան վերաբերեալ խորհրդակցութիւնը։

Ցերեկվայ ժամը 11-ին, սենատոր Վատացի, բանալով նիստը, բացատրեց խորհրդակցութեան նպատակը և կարդաց նրա ծրագիրը։

Խորհրդակցութեան նիստերը տեղի կունենան Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան դահլիճում։ Ժողովականների թիւը հասնում է մօտ 70-ի։

Մասնակցում են նահանգապետները, պետական կալուածների կառավարիչները, աւագ ագրոնոմները, ուսումնական շրջանի հոգաբարձուն, կօնտրօլի գլխաւորը, երկրագործութեան դեպարտամենտից յատկապէս Կովկաս ուղարկված պաշտօնեան։

Քննութեան առաջին խնդիրն էր որոշել պետական և զեմստվային պաշտօնեաների յարաբերութիւնների խնդիրը, որը պահանջեց շատ ժամանակ և առաջ բերեց մեծ վիճաբանութիւն։

Խորհրդակցութիւնը պարզելով առաջին խնդիրը՝ անցաւ երկրորդ հարցի քննութեանը, այն է որոշելու այն նահանգական խորհրդակցութիւնների կազմը և գործելակերպը, որոնք պէտք է ղեկավարեն ամբողջ նահանգի գիւղատնտեսական գործունէութիւնը։ Ն—Ն

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ

II

Գորիս, 12 մարտի

Հրաշալի է ձմեռնում, մանաւանդ Գորիսում, սաստիկ ձմրան բուք-բորանից յետոյ գարնան գեղեցիկ տեսքը դիտելը։ Ահա մարտի 12-ը, և ձիւները հալվելով կամաց-կամաց բարձրանում են սարերի լանջերը և ապա միմիայն բարձր գագաթներն են ճերմակին տալիս։ Խոտերը երկիւղով կարծես թէ իրանց սուր-սուր ծայրերը գետնից հանելով վախենալով են բարձրանում։ Դիտում ես շուրջդ, բնութիւնը արթնանում, նորեկ թռչունների ճռւողիւնն է լսելի բարձր ծառերի գլխից, որոնք մեզ գարնան գալուստն են աւետում։

Նայում ես և դէպի գիւղը. արթնացած են արդէն. տանը ոչ ոք չը կայ. բոլորը դուրսը բանջարում, բոստաններում և կամ վար են անում. մի խօսքով՝ զբաղված են ծեր, կին, երիտասարդ և մանուկ։ Չէ որ գարուն է։

Մաճկալը առաջին օրվայ աշխատանքից գիւղ է դառնում. նրա հետ են ընկեր գութանաւորները եզներն առաջներին։ Մտան գիւղ. չրը՜փ, տես գեղջկուհին ջրով լի ամանը դատարկեց նրանց վրա։ Շատ վախեցան գութանաւորները.

— Մայրիկ, այս ինչ սովորութիւն է, էն ջահել հարսը երեւում է, որ անծանօթ է էն մարդկանց, այդ ինչպէս ջուր ածեց նրանց վրա,—հարցնում եմ մօրիցս։

— Որդիս, գիւղում գութանաւորի առաջին օրվայ համար ամօթ չէ ջուր ածելը. դա շատ հին սովորութիւն է, շատ. որ ջուր ածեն հոտաղների վրա, տարին առատ կը լինի, անձրևները շատ կը տեղան. էն հարսը օրհնանքը տարաւ,—պատասխանեց մայրս։

Մեր տեղը բարձր է. նայում ենք գութանաւորներին. նրանք իրարից բաժանվել և երեք մաս եղած՝ առանձին թաղերով գիւղ են մտնում։

Տէրունի մաճկալը մօտեցաւ տանը. նրա տանից եզները քշում է փոքր որդին. վերջինիս նորահարսը երեսը կարմիր քողով ծածկած, մի ծայրով բաց և ամանը լիքը ջուրը ձեռքին սպասում է ջուր թափելու եկող պատրօնի և ամուսնու վրա։ Հոտաղ ամուսինը նկատեց և կատակով ճիպոտը թափահարում, սպառնում է, որ ջուր չը թափի իր վրա, և ահա, չրը՜փ, ծերունու ուսերով թափվում է ջուրը։

— Ա՛յ ես քեզ մատաղ ինեմ, օրհնեալ լինի ծնողդ,—երևի ինքն իրան փնթփնթաց ծերունին, բարձրացաւ կտուրի վրա, մի արևոտ տեղ նստեց, իսկ ջուր թափող հարսը եկաւ լուռ ու մունջ, գլուխը կախ, սկսեց ցեխոտ ոտների տրեխները հանել և թափ տալ, հողից մաքրել։

Ջուր թափեցին նաև գութանաւորների միւս երկու խմբերի վրա և ցանկացան հարսերը, որ գարունը լինի անձրևաբեր, ամառը հունձը առատ։

Գիւղացին, պակասութիւնից սարսող այդ խեղճ մարդը, իր հացը առատ, ապագայ բերքը լի լինելու համար անտեղեակ, հնաւանդ ջուր թափելու սովորութիւնը չի մոռացել քանիերորդ դարում։ Իր կաշուց կը բաժանվի, նման յիմար սովորութիւններից ոչ երբեք, միայն թէ հաց ունենայ ուտելու։ Թափեր, գեղջուկ, հոտաղի վրա թէկուզ տակառներով ջուր, ոչ մի արդիւնք չեն տայ, եթէ նրա գութանը նոր տիպի և վարելահողը պարարտացրած չը լինեն։

Սակայն թէշվեր, քրտնիր և միմիայն հալալ վաստակն է քեզ հանգիստ կեանք և հոգու անդորրութիւն տալիս։ Հոտաղ եղբայր, թէշվելու սեզօնը, ժամանակը սկսվեց։ Սագանդարեան

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՐԴԸ

Ղազախ, 16 մարտի

Սև-Քարի շրջանի ժամանակաւոր կառավարչական տանուտէր Լեոն-բէգ Մելիք-Ահալեանցը պրիստաւութեան պաշտօնով այսօր տեղափոխվեց Շամշադինի վիճակի Թովուզ կայարանը։

Քանի որ մեր շրջանում նա աւարտեց իր վրա դրված միսսիան, աւելորդ չեմ համարում գէթ այժմ իմ խօսքս ասել նրա մասին։

Լեոն-բէգը կառավարիչ նշանակվեց լայն իրաւունքներով սրանից երեք ամիս առաջ, ճիշդ այն ժամանակ, երբ Սև-Քարի շրջանում մարդասպանութիւններն ու գողութիւնները հրէշաւոր չափերի էին հասել, երբ ամեն կարգի անարդարութիւններով ու ապօրինութիւններով վարակված գիւղերում կեանքը դարձել էր անհանդուրժելի։

Երիտասարդ կառավարիչը իր ծանր պաշտօնը ստանձնեց այն ժամանակ, երբ նրա ռոճիկը հոգալու դժուարութիւնից դժգոհ գիւղացիք՝ իրանց բողոքով անգամ նահանգապետի դուռը հասան, երբ տեսա անյայտ ջահիլների անունով նամակն եկաւ իրան՝ մահվան սպառնալիքով։

Սակայն երեք ամսվան կարճ պաշտօնավարութիւնը իր շահաւէտ գործերով ժողովրդին հանդէպ բերաւ այսօր իր վերջին խօսքն ասելու, որոնք նրան ճանապարհ դրին մինչև խճուղին (6 վերստ) ձիաւորներով ու ոտքով բարի երթ մաղթողների խմբով, ուղերձներով, փողհարներով, երգերով, լաց ու հեկեկանքով...

Լեոն-բէգը իր անկաշառ, շիտակ ու արագ պաշտօնավարութեամբ և սահմանած կարգերով արժանացաւ առասպելական համակրանքի. նրա գովքը երգեց ոչ միայն [illegible] [illegible] գիւղական հասարակ աշուղը, այլ և ուսուցիչներն ու ուսեալ վարժուհիները, որոնք հայերէն ու ռուսերէն երգեր յօրինելով, աշակերտների խմբով երգեցին նրա «բարի երթը»։

Ուշագրաւ է կանանց ուղերձի մէջ եղած մի կտոր, որ ասում է. «Գիշերները մթնով այլևս չը վախեցանք հարևանի տանը հացփոխի գնալու և այլ ևս ահ չունեցանք, թէ մեր պահած ու մեծացրած հաւերի տէրերը մենք չենք» և այլն։

Մի ուրիշ ուղերձի մէջ շեշտված է դպրոցներին և աշակերտներին տուած նրա նուէրների մասին. երրորդում ուսումնարանների և եկեղեցիների հաշիւների և ապառիկների գանձման, գիւղական ճանապարհների կանոնաւորման մասին. չորրորդում տառերի գիւտի և տպագրութեան ֆօնդի գործին ցոյց տուած աջակցութեան, դատաւորների վճիռների, հարկերի բաշխման արդարութեան մասին։

Մի այլ տեղ յիշված էր, թէ ինչպէս գիւղացիք, նոր կառավարչից ակնածելով, տանից գանգատների հասցնելու գործը, հին ու մեն հաշիւներ, պարտքեր մաքրելով հաշտվեցին միմեանց հետ և թէ ինչպէս նրա ժամանակ հաշտարար դատարան ոչ մի գործ չը մտաւ եայլն եայլն։

Այսօր, լսա երեկոյթին նախկին տանուտէրերից կողոպտված ու վերջին թելին հասած, մի աղքատ գիւղացի ասում էր. «Երանի՜ տարեկան ինձնից 20 ր. քէօխվի վարձ տանեն, միայն սրա նման մարդ նշանակեն»։

Սև-քարեցոց համար դա մի հաճելի երազ էր, եկաւ ու արագ անցաւ։

Շնորհաւորում ենք շամշադինցոց նոր պրիստաւը, բայց սև-քարեցոց էլ կասենք.

Արդարացրէք Լէոն-բէգի յոյսը, որ ձեզ վրա դրած թողեց ու գնաց. նա ասում էր. «Բոլոր գործերը այնպէս կանոնաւոր հիմքերի վրա են դրված, այնպիսի շիտակ օգնականների յանձնված և ձեր խոստումներով այնպէս ապահովագրված, որ թէրի մնացած ամեն գործեր նոյն թափով պէտք է շարունակվեն»։

Եւ այս բոլորը Լէոն-բէգն արեց ոչ խստութեամբ, այլ տակտով, մեղմ ու խելացի գործունէութեամբ։

Պատիւ ժողովրդի մարդուն։

Զ. Ք. Ազբեխեան

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՆՈՒԷՐԸ

«Մշակի» 40-ամեայ յոբելեանի առիթով անցեալ 1912 թ. խմբագրութիւնս Յոբելեանական Յանձնաժողովի միջոցով ստացել էր Աստրախանից ուղարկված 475 ր., այդ գումարով 1913 թ. ընթացքում 48 օրինակ «Մշակ» ուղարկելու լրագրի պահանջ զգացող զանազան վայրեր՝ դպրոցական ու հասարակական հիմնարկութիւններ։

Յիշեալ գումարը, ինչպէս նաև 25 ր. յօգուտ «Մշակի» ֆօնդի, Յոբելեանական Յանձնաժողովը ստացել է երեք անձից, այն է՝ Գ. Ք. Մկրտումեանից, Ս. Ք. Ասլանեանից և Ա. Ազբեխեանից, որոնք հանգանակել են այդ 500 ր. գումարը Աստրախանում՝ «Մշակին» համակրողների մի շրջանում։

Այժմ ի միամտութիւն նուիրատուների՝ խմբագրութիւնս հարկ է համարում սրանով յայտնել, որ վերոյիշեալ 48 օրինակ «Մշակը» ուղարկվում է հետևեալ տեղերը.

1) Աստրախան, Հայ Անկելանոցին, 2) Աստրախան, Հայ Գրական և Գեղար. Սիրողների Ընկ., 3) Ելենովկա, Գոմաձոր գիւղի հասարակութեան, 4) Քարվանսարա, Վերին-Աղդանի դպրոցին, 5) Քարվանսարա, Թալա գիւղի դպրոցին, 6) Գանձակ, Ղուշչի գիւղի դպրոցին, 7) Իվանովկա, Գիրք գիւղի դպրոցին, 8) Մելիտոպոլ, Հայոց եկ.-ծխ. դպրոցին, 9) Ելենովկա, Ծաղկունքի դպրոցին, 10) Մեղրի, Կաքաւաբերդի դպրոցին—Կաւաճմիկում, 11) Թովուզ, Նորաշէն գիւղի դպրոցին, 12) Գրակալի, Հայոց դպրոցին, 13) Մեծ-Ղարաքիլիսա, Ղշլաղի ծխ. դպրոցին, 14) Կանսկ, Շէլաեվօ գիւղի քաղ. հայ աքսորականներին, 15) Օսօվէց, Վլադիմիրեան գնդի հայ զինուորներին, 16) Սլոբոդսկ, Կայգօրօդ գիւղի քաղ. հայ աքսորականներին, 17) Նիժնէ-Իլիմսկ, տեղական քաղ. հայ աքսորականներին, 18) Անի, տեղական վանքին, 19) Շահալի կայար., Դսեղ գիւղի դպրոցին, 20) Թօուզ, Ղըզլի գիւղի դպրոցին, 21) Խարկով, Հայոց ուսումն. գրադարան-ընթերցարանին, 22) Ղազախ, Ղկեչքենդի «Միութիւն» դպրոցին, 23) Շամախի, Մէյսարլի գիւղի հայ-բողոք. դպրոցին, 24) Համամլի եկ.-ծխ. դպրոցին, 25) Ջեգամ կայար., Բաղաքենդ գիւղի դպրոցին, 26) Ախալքալաք, Սուլդա գիւղի դպրոցին, 27) Կերչի հայոց դպրոցին, 28) Ջալալ-Օղլի, Գեառգեաս գիւղի դպրոցին, 29) Իվանովկա, Սուլթանքենդի դպրոցին, 30) Գանձակ, Քարհատ դպրոցին, 31) Նարիմի քաղ. հայ աքսորականներին, 33) Ախալցխա, Ծղրութ գիւղի դպրոցին, 34) Ղաթարի հանքեր, Արծևանիկ գիւղի հասարակութեան, 35) Շամախի, Ինգար գիւղի դպրոցին, 36) Շուլավէր, Դամիա գիւղի հասարակութեան, 37) Թեմիր-Խան-Շուրա, տեղական հայոց դպրոցին, 38) Երևան, Ռեհանլու գիւղի հասարակութեան, 39) Երևան, Թազա գիւղի դպրոցին, 40) Թօուզ, Մովսէս գիւղի դպրոցին, 41) Աղթալա կայար., Շնող գիւղի դպրոցին, 42) Աշտարակ, Կարբի գիւղի դպրոցին, 43) Ղըլ-Ջախչախ, Ջալա գիւղի դպրոցին, 44) Ենիսէյի նահ. Բօրկի գիւղի քաղ. հայ աքսորականներին, 45) Ալէքսանդրօպօլ, Հաւուճի դպրոցին, 46) Սլոնիմ, Շույսկի գնդի հայ զինուորներին, 47) Վան, Ծվստան գիւղի դպրոցին, 48) Թիֆլիս, կանանց բարձր կուրսերին։

ԱՐՉԻԼ ՋՈՐՋԱՁԷԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Երէկ, մարտի 23-ին, Քաշվէթի ս. Գէորգ եկեղեցում, «Սախալխօ Գազէթի» լրագրի խմբագրութեան նախաձեռնութեամբ կատարվեց հոգեհանգիստ նորերս հանգուցեալ վրաց հրապարակախօս իշ. Արչիլ Ջորջաձէի յիշատակին։

Ներկայ էին վրաց, հայոց, ռուսաց հասարակական հաստատութիւնների և մամուլի ներկայացուցիչները, այլև հանգուցեալի յիշատակը յարգողների հոծ բազմութիւն։

Հանգուցեալի մարմինը Բաթումից Թիֆլիս կը բերվի այսօր երեկ. 5 ժ. 56 րօպէին։ Թաղումը տեղի կունենայ վաղը, մարտի 25-ին, Դիդուբէի եկեղեցու բակում, որը վերջերս վերածվել է վրացի գործիչների պանթէօնի։

Թաղման կարգը կը կատարվի և պատարագ կը մատուցվի Քաշվէթի եկեղեցում։ Ցուղարկաւորութիւնը դէպի յաւիտենական հանգստի վայրը կէսօրվայ ժամը 12-ին։ Ի դէպ յիշենք, որ վաղամեռիկ հրապարակախօսը իր գրական բոլոր արտադրութիւնները կտակել է Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեանը։

Ջորջաձէի մահվան առիթով «Սախալխօ Գազէթի» խմբագրութիւնը և առհասարակ վրաց բոլոր կուլտուրական հաստատութիւնները այլև այլ տեղերից ստանում են ցաւակցական հեռագիրներ և գրութիւններ։

«Սախալխօ Գազէթի» թերթի երեկվայ և այսօրվայ համարները ամբողջապէս նուիրված են հանգուցեալի յիշատակին։ Երեկվայ համարում տեղ է գտել նաև վաղամեռիկ հրապարակախօսի նկարը։ Վրաց Դրամատիկ Ընկերութեան վարչութիւնը իր արտակարգ նիստում որոշել է փոխանակ պսակի՝ հանգուցեալի գերեզմանի վրա արձան կանգնեցնելու ֆօնդի օգտին նուիրաբերել 50 ր.։ Նոյնպիսի որոշումն են կայացրել վրաց գիմնազիայի աշակերտները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Ամսիս 23-ին, շաբաթ օր, Թեմիս առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսը այցելեց Թանգոյեան և Կուկիոյ Նորաշէն ս. Աստուածածին եկեղեցիները և դպրոցները և ներկայ եղաւ դասերին։

◆ Ստացանք «Բազմավէպ» ամսագրի մարտի համարը, որի մէջ բացի մատենագրական և թարգմանական յօդուածներից տպված է հ. Ս. Երեմեանի «Տպաւորութիւններ» յօդուածը Կ. Պօլսի կեանքից, լուսաբանված նկարներով։ Այդ համարից իմանում ենք, որ յունվարի 11-ին Վեննայում վախճանվել է Մխիթարեան Միաբանութեան անդամ ծերունի հ. Եզնիկոս վ. Ոսկանեանը 87 տարեկան հասակում։

◆ Ստացանք «Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան» պաշտօնաթերթ «Միութիւն» ամսագրի յունվարի համարը, որի մէջ ամփոփված են Միութեան գործունէութեան բոլոր տեղեկութիւնները, պատւոյ անդամների՝ Նէբիտճեան-բէյի, Մարկոսեան-բէյի պատկերները և նորերս Վանում սպանված Գափամաճեան Պետրոս-բէյի պատկերը։ Ստացանք նաև Միութեան վերջին տարվայ տեղեկագիրը, որի մասին կը խօսենք առանձին։

◆ Ալէքսանդրա Նիկոլայեւնա Տէր-Կարապետեան (ռուս կին գրող Դուբրովինայի աղջիկը), որը տիրապետում է հայերէն լեզուին, թարգմանել է Րաֆֆիի «Սամուէլ» վէպը ռուսերէն և չունենալով միջոց ինքն անձամբ հրատարակելու՝ որոնում է հրատարակիչ։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի հետևեալ նիստը կը կայանայ երեքշաբթի, մարտի 26-ին լսելու այն հետևանքների մասին, որ երեան հանեց սպանդանոցի կառուցման գործի քննութիւնը։ Այդ նիստում նախագահելու է Լուինկէվիչը, որովհետև քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան հանդիսանում է սպանդանոցը կառուցանող գործադիր մասնաժողովի նախագահ։

◆ Վաղը, ցերեկվայ ժամը 11-ին, քաղաքային դումայի իրաւասուները հրաւիրված են միասին երթալու Նաւթլուղ և տեսնելու քաղաքային վարչութեան անդամների հետ նորակառոյց քաղաքային սպանդանոցը։

◆ Թիֆլիսի վաճառականների բանկի հիմնադիրները բանկի կառավարչի պաշտօնի համար հրաւիրել էին Ազով-Դոնեան բանկի Ռոստովի ճիւղի տնօրէն Դիակօնովին, առաջարկելով տարեկան 30,000 ր. ռոճիկ։ Այժմ յիշեալ պարոնը տեղեկացնում է, որ անկարող է ընդունել առաջարկութիւնը, քանի որ Մոսկվայի մասնաւոր բանկերից մէնը հրաւիրել է նրան միևնոյն պաշտօնով տարեկան 50,000 րուբլի ռոճիկով։

◆ Ինչպէս յայտարարված էր «Մշակում», Յարութիւն Շէքերջեանը յօգուտ դպրոցական ֆօնդի մարտի 17-ին կարդալու էր Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում մի դասախօսութիւն «Նոր հոգեբանութիւն» թեմայով։ Այժմ մեզ հաղորդում են, որ յիշեալ դասախօսութիւնը կը կայանայ նոյն տեղը երեքշաբթի, ամսիս 26-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին։

◆ Վաղը, երկուշաբթի, ժողովրդական ներկայացումներ կազմակերպող հայկական սեկցիան մեր անմահ դրամատուրգ Գաբրիէլ Սունդուկեանի մահվան տարելիցի առիթով նշանակել է հանդիսաւոր երեկոյթ նուիրած նրա յիշատակին։ Ժամը 7½-ից կը կայանայ թատրոնի ֆօյէում հոգեհանգիստ հոգեւորական դասի ներկայութեամբ, ապա ժամը 8½-ից Ն. Աղբալեանը կը խօսէ համառօտ կերպով Գ. Սունդուկեանի մասին, որից յետոյ կը ներկայացվի «Պէպօյի» II-դ գործողութիւնը և «Քանդած օջախի» II-դ գործողութիւնը։ Վերջը ապօթէօզ Գ. Սունդուկեանի տիպերից վերցրած։ Տեղերի գները սովորական են՝ 5-ից մինչև 50 կ.։

◆ Չորեքշաբթի, մարտի 27-ին, Հայոց Ազգագր. Ընկ. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ընկ. դահլիճում կազմակերպվում է գրական երաժշտական երեկոյթ ի յիշատակ Գ. Սունդուկեանի մահվան տարելիցի։ Տեղերի պակասութեան պատճառով կուղարկվեն յատուկ հրաւիրատոմսեր։

◆ Որոշված է Թօքախտի դէմ Մաքառող Կովկասեան Ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը կայացնել մարտի 31-ին և աղքատ ծնողների թոյլ կուրծք ունեցող երեխաներին այս ամառ, սովորականի նման, ուղարկել բժ. Գամբաշիձէի սանատօրիան՝ Պատարա Ցեմի։

◆ Այսօր Վրաց Ազնուականութեան թատրոնում Իլիա Նակաշիձէն վրացերէն կը դասախօսէ «Երեխաների հոգին և նոր խելացի դաստիարակութիւնը» նիւթի մասին։

◆ Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքների խորհուրդը մերժել է վրացուհիների առաջարկութիւնը՝ առանձին «աւտօնոմ» վրացական սեկցիա կազմելու մասին։

◆ Վաղվանից Արքունական թատրոնում սկսվում են Պետերբուրգի օպերէտային խմբի ներկայացումները։ Առաջինը կը խաղացվի «Принцесса долларовъ» օպերէտը, որի մէջ նախանցեալ տարի հանդէս եկաւ յայտնի Շուվալօվան։ Այս խմբի առաջնակարգ ուժն է տ. Պոտօպչինան։ Երեքշաբթի կը ներկայացվի յայտնի «Шалунья» օպերէտը։ Ներկայացումները սկսվելու են ժ. 9½-ին և վերջանալու են ժ. 11½-ին։

◆ Այսօր, երեկոյեան 7 ժամին քաղաքային դումայի դահլիճում լինելու է Հայոց Գրական Ընկ. ընդհանուր ժողովը։ Պարապմունքներն են՝ նախահաշուի հաստատութիւնը, ընթացիկ հարցեր և նոր անդամների ընտրութիւնները։

◆ Վաղը Արտիստական թատրոնում Բաբաեւի և Բէլեաևի դրամ. խումբը կը ներկայացնէ ցերեկով «Мертвыя души» 5 գործ. կոմ., իսկ երեկոյեան «Отреченіе» 4 գործ. պիէսը։ Երեքշաբթի կը տրվի «M-me Սան-Ժէնը»։

◆ Օդաչու Քեբուրօվի թռիչքը իրանից անկախ պատճառներով տեղի կունենայ ոչ այսօր, այլ վաղը։ Մամուլի ներկայացուցիչները ազատ մուտք ունեն։

◆ Վաղը, մարտի 25-ին, ցերեկվայ ժ. 12-ին «Նոր ակումբի» շինութեան մէջ տեղի կունենայ Թիֆլիսի Վրաց Ֆիլարմօնիկ Ընկ. երաժշտական դպրոցի աշակերտների երրորդ երաժշտական ցերեկոյթը։ Հանդէսին են գալու մօտ 25 հոգի։

Երբեք, ոչ մեկի մօտ Բեթհովենը չէր նուագել այդպիսի ոգևորութեամբ, ինչպէս այդ գիշեր, աղքատ կօշկակարի և նրա կոյր քրոջ բնակարանում։ Հին դաշնամուրի ձայնն իսկ վերածնվում էր։ Նա հնչում էր քնքոյշ, խոր և հանդիսաւոր։

Քոյր ու եղբայր լռել էին՝ թագցնելով իրանց շնչառութիւնը, զարմանքն ու հիացմունքը։ Եղբայրը թողել էր գործը։ Քոյրը լայն բացած աչքերով կանգնած էր դաշնամուրի մօտ, ձեռքերը սեղմած կրծքին, կարծես վախենում էր, թէ մի գուցէ նրա բաբախումը խանգարէ դաշնամուրի կախարդիչ ձայների ներդաշնակութիւնը։

Միակ մոմը, որ լուսաւորում էր սենեակը, յանկարծ բռնկվեց և բոցը տարածվելով՝ հանգաւ։

Բեթհովենը կանգ առաւ, իսկ ես բացեցի լուսամուտի փեղկերը։

Լուսնի լոյսը հեղեղեց սենեակը և աւելի լուսաւորեց, քան առաջ էր. և հին դաշնամուրը, և մեծ երաժիշտը պարզ երեւում էին մութ անկիւնում։ Նա նստած էր գլուխկոր, ձեռքերն անշարժ ծնկներին և կարծես խոր մտածմունքի մէջ էր։

Այսպէս անցաւ մի քանի րոպէ։

Երիտասարդը վեր կենալով՝ մօտեցաւ Բեթհովենին։

— Զարմանալի էք,—ասաց նա կամաց և հանգիստ.—ով էք դուք և որտեղից։

— Լսեցէք,—նոյնպէս կամաց արտասանեց Բեթհովենը և, պատասխանի փոխարէն, նուագեց իր հէնց այն սօնատը, որ նրանից առաջ նուագել էր կոյր աղջիկը։

Երկուսի շրթունքներից էլ դուրս թռաւ ուրախութեան ճիչը, և քոյր ու եղբայր մօտենալով Բեթհովենին՝ համբոյրներով և արտասուքով ծածկեցին նրա ձեռքերը։

— Մենք իմացանք, դուք Բեթհովենն էք,—կրկնում էին նրանք։

Նա վեր կացաւ և պատրաստվում էր դուրս գնալու, բայց արգելեցին։

— Նուագեցէք մեզ համար մի անգամ ևս... միայն մի անգամ...,—խնդրում էին նրանք։

Նա չը հակառակեց և նորից նստեց դաշնամուրի առաջ։

Առաջվայ նման պարզ ու հանգիստ լուսաւորում էր լուսինը Բեթհովենի հերարձակ վեհապանծ գլուխը, նրա ամբողջ հզօր կերպարանքը։

— Ես ուզում եմ ստեղծել որևէ նոր բան,—ասում էր նա,—մտածում եմ գրել նոր սօնատ և ընծայել լուսնի լոյսին։

Նա նայեց լուսամուտից դէպի երկինք, ուր լողում էր լուսինը և փայլփլում հեռաւոր աստղերը։ Նա նուագում էր, և հին դաշնամուրը հնչում էր աւելի քնքոյշ, աւելի հանգիստ, ու այդ ամենը բարձրանում և լցնում էր սենեակը, ինչպէս լուսնի լոյսը լցնում էր ննջող բնութիւնը։ Նրանց հետևեցին արագ և զուարթ հնչիւններ, որոնք լի էին եռուն կեանքով և ուրախութեամբ, որպէս ոգիների պարը՝ դիւթված, կախարդված մարգագետնում։ Յետոյ վերջաւորութիւնը՝ լի անգիտակից հոգու տարօրինակ, անհասկանալի սարսափով. նա տարաւ մեզ իր զօրաւոր թևերի վրա դէպի անյայտութիւնը և թողեց այնտեղ յուզված, յաղթված։

— Ցտեսութիւն,—ասաց Բեթհովենը և յետ քաշելով աթոռը՝ գնաց դէպի դուռը.—ցտեսութիւն։

— Մեզ մօտ էլի երբևիցէ կը գա՞ք,—միաբերան հարցրին քոյր և եղբայր։

Նա կանգ առաւ և կարեկցող ու քնքոյշ հայեացքով նայեց կոյր աղջկան։

— Այո, այո,—շտապով պատասխանեց նա,—ես կը գամ և ձեզ մի քանի դաս կը տամ. ես կը գամ, անպայման կը գամ...

Մենք դուրս եկանք։

— Ես տուն եմ շտապում,—ասաց Բեթհովենը,—ես պէտք է գրեմ լուսնի սօնատը, քանի դեռ հնչում է նրա ձայնը իմ ականջում։

Նա աշխատեց այդ բանի վրա ամբողջ գիշերն ու հետևեալ առաւօտը։ Այդպէս ստեղծեց լուսնի սօնատը, որով մարդիկ հիանում են, որով կը սքանչանանք մենք, քանի դեռ գոյութիւն ունի աշխարհը։

Օր. Թագուհի Քալանթարեան

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

[illegible]

«Մշակ»-ի № 63-ի մէջ [illegible] (№ 65).

[illegible]

Sapienti sat!

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բաքու, 18 մարտի

[illegible]

Նա այնչափ ոգևորված և յափշտակված է եղել այդ գործով, այնչափ բարեկամական զգացմունքը իր մէջ վառ է եղել, որ ամբողջ չորս ամիս տևող քննութեան ընթացքում և ոչ մի անգամ մեղադրվող անձնաւորութեան չը հրաւիրեց հարցնելու, թէ՝ «այ մարդ, ձեզ այս ինչ բանի մէջ մեղադրում են, ինչ ունէք ասելու»։

Այո, գործակալն այդ մոռացութեան տուեց։

Ալ. Բարութչեան

Յ. Գ.—Անա իմ հասցէն. Բաքու, Կարանտինայա փող., տուն № 37։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Կ. Պոլսից յատուկ շոգենաւով Բրուսա են փոխադրում կրօնական մասունքները, որբազան դրօշակը, Մահմէդի պատմուճանը և այլն։ Փոխադրում են նաև արտաքին և ներքին մինիստրութիւնների արխիւների կարևորագոյն մասերը։

✦ Կ. Պոլսում մահմեդական խուժանին ոգևորելու նպատակով, երիտ. թիւրք ղեկավարները հաղորդեցին, թէ իբր Շիւքրի-փաշան ոչնչացրեց Ադրիանուպօլիսը հիմնայատակ, և յետոյ փակվելով իր շտաբի հետ զինանոցում, պայթեցրեց այն։

✦ Կ. Պոլսում նախկին սուլթանի պալատում կայացաւ գերագոյն զաղտնի խորհուրդ պրինցների և բարձրաստիճան պաշտօնեաների ներկայութեամբ։ Նախկին սուլթանը, յենվելով իր փորձառութեան վրա, յամառօրէն խորհուրդ տուեց շտապել հաշտութիւն կնքել և ձեռնարկել անյետաձգելի ներքին բարենորոգումներին։

✦ Կ. Պոլսի գերմանական դեսպանը Մահմուդ Շէվքէթ-փաշայի թոյլտուութեամբ, երկու ժամ տեսակցվեց նախկին սուլթան Աբդիւլ-Համիդի հետ, որին, ինչպէս հաղորդում են, Գերմանիան առաջարկում է ալբանական գահը։ Լուրերին նայած, այդ առիթով Սալոնիկ է մեկնել «Գօբէն» կրաձանաւը։ Աբդիւլ-Համիդի պալատի մօտ զօրքերը անցնելիս նուագեցին «Համիդիէ» մարշը։

✦ Սուլթան Մահմէդ V-ը պատրաստվում է իր պալատի հետ տեղափոխվել Բրուսա։ Դահաժառանգ Իզզեդինը ծանր տկար է։

✦ Թիւրքական յեղաշրջում պատրաստելու մեղսակիցներից շատերը, որոնց թւում են գեներալներ և բարձրաստիճան անձինք Կ. Պոլսում, յանձնվել են զինւորական-դաշտային դատարանին։

✦ Ռադկօ Դիմիտրիէվը ներկայումս գլուխ է անցել Չաթալջայում գործող բուլղարական զօրքերի և կատաղի յարձակումներն է ղեկավարում։

✦ Ինչպէս խօսում են Պետերբուրգում, գեներալ Ռադկօ Դիմիտրիեվը խորհրդակցել է բուլղարական նաւատորմ ստեղծելու մասին։ Նա խնդրեց Ռուսաստանին զիջել Սև ծովի հին զրահանաւերը Բուլղարիային։

✦ Չերնօգօրցիք արտիլերիայի օգնութեամբ ձեռք ձգեցին Տարաբօշի բոլոր դիրքերը, այնպէս որ Սկիւտարի անկումը ժամերի խնդիր է դարձել։

✦ Վիէննայում կոմս Բերխտօլդի նախագահութեամբ գերագոյն զինւորական խորհուրդը որոշեց պատերազմ յայտարարել Չերնօգօրիային և միաժամանակ ուժեղացնել աւստ.-սերբիական սահմանը։

✦ Սերբերը կարողացան մեծ թւով զօրքեր հասցնել Սկիւտարին ամբակոծող չերնօգօրական զօրքերին օգնելու համար։

✦ Չաթալջայի մօտ տեղի է ունենում վճռական ճակատամարտ։

✦ Կ. Պոլսում պետական յեղաշրջումը անխուսափելի է։

✦ Ներքին գործերի մինիստրի օգնական Զօլոտարէվը ներկայումս քննութիւն է կատարում սլաւօնական ցոյցերը Պետերբուրգում ցրելու առիթով. Հարցաքննվելու են դէպքին ականատես թղթակիցները։ Ոստիկանական պաշտօնեաները յայտնել են, թէ նրանք վարվեցին համաձայն Պետերբուրգի քաղաքապետի պարտադիր կանոնների 6-դ յօդուածի, որ արգելում է ամեն տեսակ համախմբումներ և ցոյցեր փողոցներում։ Հեծեալ պահակները գործեցին միմիայն ձիերի օգնութեամբ և թէ երբ մտրակներ չեն բանեցրել։ Քաղաքապետը իր կողմից մինիստրի օգնականին ներկայացրեց առանձին մանրամասն զեկուցագիր։

✦ Գերմանական իշխանութիւնների կարգադրութեամբ ֆրանսիական «Մատէն»-ի մուտքը Էլզաս-Լօթարինգիա արգելվեց։

✦ Լուրերի համաձայն, ի նկատի ունենալով որ մօտիկ ապագայում անխուսափելի են միջազգային խոշոր բարդութիւններ, Ռուսաստան է գալու Ֆերդինանդ թագաւորը։

✦ «Berl. Tag.»-ի հարցին Մակսիմ Գօրկին պատասխանեց, թէ նա դեռ չէ վճռել Ռուսաստան վերադառնալու հարցը։

✦ Թէհրանում վերջերս մասսայական ձերբակալութիւններ են կատարվում հայերի մէջ. Կալանաւորված են սարդար Մօշէկը և պատգամաւոր Միրզայեանը։

✦ Ինչպէս յայտնում են Պետերբուրգից, մինիստրների խորհրդի նախագահ Կօկօվցեվին և ներքին գործերի մինիստր Մակլակօվին բարձր խաւերը հրաժարեցնում են իշխանութիւնից։ Վերջինիս տեղ նշանակվելու է երկրագործ. գեպարտ. գլխ. կառավարիչ Կրիվօշէինը։

✦ Պետական Դումայում Ռօդզեանկոն արտասանեց մի անթոյլատրելի խօսք մեծ անձի հասցէին։ Դումայում բարձրացաւ խոշոր սկանդալ։ Աջակողմեաններն պահանջում են պատժել Ռօդզեանկոյին 15 նիստից։ Մինիստրների խորհրդի նախագահը միջադէպի առիթով մեկնեց Ցարսկօէ Սէլօ ամենահպատակ զեկուցման համար։ Դումայում միջադէպի ժամանակ քննվում էր զինւորական-բժշկական ճեմարանը փակելու և սլաւօնական ցոյցերը արգելելու մասին ուղղված հարցապնդումը։

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

22 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Նահանգական դատարանը դատապարտեց «Рус. Знамя»-ի խմբագիր Դուբրօվինին 6 ամսով բանտարկութեան Նիժեգօրօդի արքեպիսկոպոս Իօակիմին զրպարտելու համար, և 3 ամսով բանտարկութեան—Եկատերինօսլաւի ոստիկանապետի օգնական Վէլիչկօյին զրպարտելու համար։ «Рѣчь»-ի խմբագիր Եկկինին դատապարտեց 6 ամսով բանտարկութեան և դարձեալ ուրիշ գործի համար 6 ամսով բանտարկութեան։ Համաձայն Բարձրագոյն հրովարտակի պատիժները կրճատվում են մի երրորդով։

Բացվեցին համառուսական գիւղատնտեսական պալատի առանձին մասնաժողովի նիստերը պետութեան գիւղատնտեսական կազմակերպութիւնները միացնելու պաշտօնով։ Նախագահում է ստատս-սեկրէտար Երմոլօվը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

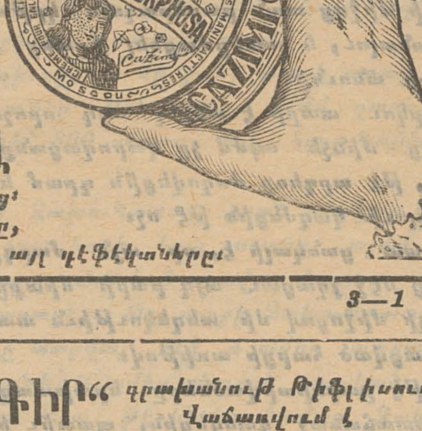

АՇԽԱՐՀԱԾԱՆՕԹ

ԿՐԷՄ ԿԱԶԻՄԻ

ՄԵՏԱՄՕՐՖՕԶԱ

Միակ ճանաչված ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ կանանց կողմից։ Անպայման արմատապէս հեռացնում է երեսի բծիկները, պզուկները, մուները, այրուածքները, կնճիռները և այլ դէֆէկտները։

(14,28) (Вил. 15759) 3—1

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ

«606»-ի և «914»-ի ներարկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ 11—12 ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վեներական (սիֆիլիս) հ.:

Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և ներվային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.:

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:

Մ Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.:

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ—12—1 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.:

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Մ. Լ. ՌԵՆԻԳԵՐ-ԱՐԵՇԵՎԱ—6—7 ժ. մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխայոց հիւ.:

Վճարը 50 կ.: Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

1. 0—34

„ԳԻՐ“ գրախանութ Թիֆլիսում վաճառվում է

Ամատունի Ս. Վ. «Հայոց բառ ու բան», 700 մեծ. երես. (ճանապարհած. 3—50). . 2 ր.

Ռոտինեան Վ. «Գործնական խոհարար. դասագիրք», 2 տիպ. 75 կ.

Ահարոնեան. «Շվէյցարական գիւղ», . . 1 ր.

Լէօ. «Ս. Մեսրոպ». . 75 կ.

Խոստիկեան. «Սրբազան պատմ. Իսրայէլի». . . 50 կ.

Դիմել՝ Թիֆլիս, Книж. маг. «ГИРЪ».

236. 1—1

ՊԱՀԱՆՋՎՈՒՄ ԵՆ ԱԳԷՆՏՆԵՐ

1000 րուբլի գրաւականով, ամսական 100 րուբլի ռոճիկով։ Մանրամասնութիւնները կարելի է իմանալ Թիֆլիսում, Միխայլովսկի պր. № 102. Լօլաձէից։

(Ե.) 235. 2—1

600 ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ Փոխանակ 25 րուբլու 2 ՌՈՒԲԼԻ 90 կոպ.

Մեր ֆիրմայի հետ ծանօթանալու համար մենք ուղարկ. ենք միայն այս լրագրի ընթերցողներին 600 հատ օգտ. և արժէք. առարկ., որոնցից գլխաւորն է՝ գրպ. անկէրժամաց. 10 տ. երաշխիքով, ոսկէ դուբլէ-շղթայ, ադամ. և կոն. ոսկէ դուբլէ-մատանիներ ամերիկ. ադամանդով, նոյն յատկութ. ապարանջան, մանեակ և ականջօղեր (200 ր. արժէք ունեցողից չը զանազանվող), կաշուէ գեղ. պորտմօնէ, նէսէսէր և 500-ից աւելի հետաքրք. և օգտ. առարկ.: Բոլոր 600 առարկ. համար վերցնում ենք միայն 2 ր. 90 կ. (ժամաց. առանձին արժէ 6 ր.)։ Վերադիր վճ. ուղարկ. համար ճանապարհածախք հաշւվում է՝ 1—3 զարն. համար 55 կ., Սիբիր՝ 95 կ.: 2ը հաւանած դէպքում յետ ենք վերցնում և փողը վերադարձնում։ О-во „МЕРКУРІЙ“, ЛОДЗЬ. № 24.

(Կ.) (Л. 3594) 6—5

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДѢ „ОДОБРИНЪ“

Только МИХАЙЛА ЛЕБЕДЕВА

Съ надписью „Этикетъ утвержденъ правит.“.

Главный складъ: Кавказское Т-во Торговли Аптекар. Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

(Կ.) 177. 0—3

ՎՐԱՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՑԻՆԿՕԳՐԱՖԻԱՆ

ընդունում է ցինկօգրաֆիական ԿԼԻՇԷՆԵՐԻ պատուէրներ և պատրաստում է ճշտութեամբ, մաքուր և մատչելի գներով։

Большая-Ванкская ул. № 12.

(Հ. Կ.) 222. 8—2

ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՏ ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԻ

ցանկանում է ունենալ տնտեսուհու պաշտօն։ Հմուտ է նաև կարուձևին։ Հասցէն՝

Саратовъ, до востребованія, А. М.

(օ.մ.) 237. 6—1

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։

Ընդունե- (12½—2 ժ. ցերեկվայ։
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Սօլոլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչ փողոցի)։ Տէլէֆօն № 1175.

(Հ. Կ.) 377. 100—80

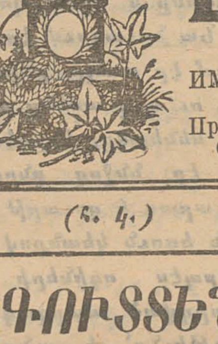

Мраморно-мозаичное заведеніе

Б. Вилла и А. Рицци

Михайловскій пр. № 42. Телефонъ № 620.

ИМѢЮТСЯ всегда въ большомъ выборѣ готовыхъ ПАМЯТНИКОВЪ изъ разнаго порода МРАМОРА и ГРАНИТА.

Принимаются всевозможныя МОЗАИЧНЫЯ работы и ОБЛИЦОВКИ ФАСАДОВЪ ЕСТЕСТВЕННЫМЪ и ИСКУССТВЕННЫМЪ КАМНЕМЪ.

(Հ. Կ.) 171. 12—7

„ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ“ գրատանը վաճառվում են

«Քաղաքական վերաբերութիւնները ընդ մէջ Հայաստանի և Հռովմայ» 290-էն Ն. Ք. մինչև 428 յ. Ք. համառ. հայոց պատմ. այս շրջանի, դօկտ. Ասատուրեանի.	1 ր.
«Ազգային դէմքեր. գրագէտ հայեր», գրեց Հ. Սիմ. Երեմեան.	1 ր.
«Հեթանոս երգեր», Դ. Վարուժանի, գեղեցիկ տպ.	1 ր. 50 կ.
«Կեանքը ինչպէս որ է», վէպիկներ 10 հատ. Գ. Զոհրապի.	60 կ.
«Հայապատում», Հայոց պատմական դեր, Գ. Օգանեանի.	70 կ.
«Հայուհին» (7 վէպիկ), Ս. Պարթևեանի, ընտիր տպագրութիւն.	50 կ.
«Պատկերազարդ ընդարձակ պատմութիւն», Բալկանեան պատերազմ. Ս. Անտօնեանի, երկու հատոր, պատկերազարդ.	1 ր. 50 կ.
«Չօշանց տունը կամ Սասմայ ծառը», Ս. Կանայեանի.	50 կ.
«Ուր խեցիները ժողովեցի», (35 վէպիկների ժողովածու).	50 կ.
«Ազգապատում», Օրմանեան սրբազանի № 1—7 (հատը 50 կ.).	3 ր. 50 կ.
«Հայոց եկեղեցին և իր պատմութիւնը», Օրմանեան սրբազանի.	1 ր.
«Համապատում», 4 աւետարան. պարունակութիւնը, Օրմանեանի սրբազ.	3 ր.
«Հայոց տարեցոյց և հայկական վերածնունդը», (օրացոյց).	1 ր. 25 կ.
«Շվէյցարական գիւղը և պատուածներ», Ա. Ահարոնեանի.	1 ր. 50 կ.
«Նոր խորհրդածութիւններ», Տօլստոյի, թարգմ. Ֆրանս.	50 կ.
«Մոցի օրացոյց» 1913 թ., ա. Փրկչեան հիւանդանոցին.	20 կ.
«Ես երգեցի նոր սերունդին իմ երգերը», Արշէն Երկաթի.	90 կ.
«Կերոններ անոնց, որ ապրած են տառապանքին երջանկութիւնը՝ խորհուրդներու շուքին տակ», Վ. Մալէզեանի.	1 ր.
«Նկարչի կեանքից», յիշողութիւններ, Գ. Բաշինջաղեանի.	35 կ.
«Քրիստոնէութ. մուտքը հայերի մէջ», Գ. Լուս. առաջ, Գ. Մեսրոպ.	50 կ.
«Համիդի օրերէն», հայ կեանքէն, իմ փախուստը.	10 կ.
«Լուռ ցաւեր», Գ. Զոհրապի (ժողով. 15 վէպիկներից).	60 կ.

Դիմել՝ Թիֆլիս, գրախանութ «Գուտտենբերգ»։ 234. 1—1

Այս ձրի դեղատոմսը աշխատակալից է:

ԵՍ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆԱՊԷՍ ԱԶԱՏՎԵՑԻ ԻՄ ՏԱՆՋԱՆՔՆԵՐԻՑ.

Ես պէտք է շնորհակալութեան տամ, այլոց օգտի համար, այդ ձրի դեղատոմսը, որը ինձ բժշկել է ունեցածս տանջանքներից։ Իմ ցաւերը այնքան սարսափելի էին, որ ես շարաթներով չէի քնում, և առաջին անգամ, երբ ես ընդունեցի այդ դեղը, քնեցի անընդհատ 8 ժամ։ Այժմ ես ազատված եմ ունեցածս իշխաս հիւանդութիւնից և գօտկատեղի ցաւերից, իսկ իմ կինը ազատվել է իր ունեցած սարսափելի գլխացաւից։ Այդ ուղղակի նշանակալից է։ Ահա դեղատոմսը կէտ առ կէտ, որը ես կարող եմ լրացնել։ Ձեզանից մօտ գտնվող դեղավաճառանոցից խնդրեք 60 գրան Պէֆալգօլ-Ստօր տաբլէտկաներում։ Երկու տաբլէտկա ընդունելուց իսկոյն ցաւերը հանդստանում են, լինեն նրանք մրսածութեան թէ յօդացաւի հետևանք։

(П. 51747) (№ 7)

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ ծխական հոգաբարձութիւնը խնդրում է այն անձանց, որոնք կը կամենային առաջիկայ 1913—14 ուսումն. թւից ստանձնել հոգաբարձութեանս խնամքին յանձնված դպրոցի

ՏԵՍՉԻ ՊԱՇՏՕՆԸ,

որ բաց է մնացել Ալ. Արասխանեանի մահվամբ, այժմեանից մտնել բանակցութեան մէջ հոգաբարձութեանս հետ։ Դպրոցը երկսեռ է, ունի 500 աշակերտութիւն, դասընթացը հինգամեայ, ստորճանաբար պէտք է դառնայ ութնամեայ։

Թեկնածուն լինելու է բարձրագոյն կրթութեամբ, բայց նշանակութիւն կը տրվի նաև փորձառութեանն ու անցեալ գործունէութեանը։ Տեսչի ընտրութիւնը պէտք է վերջացած լինի մայիսին։

Դիմել հոգաբարձութեանս։

(ա.օ.) 224. 5—5

Ընկերներիս,

որոնք արբեցութիւնից խորտակում են իրանց կեանքը, գրում եմ հետևեալ տողերը։ Ես ապրում էի արտելի մէջ, և ամեն մի տօն օր խմելով էինք զբաղվում։ Արբեցութեան վրա ծախսեցի ամեն ինչ՝ և՛ փող, և՛ պատիւ, և՛ մերձաւորներիս բաղդաւորութիւնը։ Ես թոյլ էի, դրա համար և միանգամայն ինձ կորցրի։ Այն ժամանակ ծանօթներս գնեցին ինձ համար դեղատնից մի տուփ «Սիտարօվին»։ Որքան ես ուրախ եղայ, երբ ես ցանկութիւն չէի զգում այլևս դէպի խմիչքը։ Այժմ ես զգում եմ, որ երբէք չեմ վերադառնայ անիծեալ արբեցութեանը։ Տեղեկութիւնների համար կարելի է դիմել С.-Петербургъ, почт. ящ. № 371.

(П. 44515)

Զափահասների համար

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

Բժշկ. ֆէլդշէր Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆԻ

1) «Գաղտնի հիւանդութիւնների բժշկարան» (կանանց և տղամարդկանց վեներական և այլ ցաւեր), բազմաթիւ բէցէպտներով, խորհուրդներով և նկարներով։ Անհրաժեշտ բժշկարան է ամեն մի չափահաս մարդու համար, նամանաւանդ այնտեղ, որտեղ չը կան մասնագէտ բժիշկներ։ Լեզուն շատ պարզ ու ամենքին հասկանալի։ Գինն է 50 կ.:

2) «Տրիպէր (սուսանակ) եւ նրա բժշկութիւնը» րէցէպտներով, բազմաթիւ խորհուրդներով ու նկարներով։ Գինն է 20 կ.:

3) «Ձեռնաշարժութիւն կամ մօղնի իւրկէն», խիստ ծիծաղաշարժ վօդևիլ միմիայն չափահասների համար։ Գինը 20 կ.:

4) «Սօնայի նշանդրէքը» յայտնի վօդևիլը, շատ ծիծաղաշարժ 2-րդ հրատարակութիւն։ Գինը 15 կ.

5) «Միւնիսյն դագաղում», պատմուածք հայ-թուրքական կեանքից. գեղեցիկ նկարներով։ Գինը 7 կ.:

6) «Մօսկւան զօրք եւ միլիցիա» Պլմէնօվից թարգմանած։ Գինը 5 կ.:

Ուղարկում եմ բոլոր գրքերը միասին։ Պահանջողները պէտք է առաջուց ղրկեն գրքերի գինը մարկաներով ճանապարհած. ծախքը՝ բոլոր գրքերը միասին—17 կոպ. (Ընդայման՝ զակաղնոյ)։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Медицинскому фельдшеру А. Г. Есаянцу.

(Հ. Կ.) 44. 100—21

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный